

**Evaluatieonderzoek naar aanleiding van de
vermissing van Milly Boele**

3 april 2011

Inhoud

Voorwoord	3
1. Introductie	5
1.1 Opdracht	5
1.2 Onderzoeksmethode	6
1.3 Normenkader	7
2. Reconstructie	9
2.1 Beoordelen van de melding	10
2.2 Verzamelen, ordenen van informatie voor instellen van het TGO	11
2.3 Buurtonderzoek	15
2.4 Onderzoek politie-informatiesystemen naar relevante personen	18
2.5 Informatie van opnameapparatuur in de buurt	19
2.6 Onderzoek communicatie vanuit de woning	20
2.7 Onderzoek naar de sociale omgeving en relaties van Milly	21
2.8 Onderzoek van de woning en de directe omgeving	23
2.9 Alarmering van de buitenwereld	25
2.10 Inzet van bijzondere opsporingsmiddelen	29
2.11 Informatieorganisatie na het instellen van het TGO	33
2.12 Organisatie, leiding en besluitvorming	36
2.13 Communicatie met de media	41
2.14 Het contact met de familie Boele	44
3. Conclusies en aanbevelingen	45
4. Bijlagen	50

Voorwoord

Naar aanleiding van het politieonderzoek naar de verdwijning van Milly Boele, heeft de beheersdriehoek van de politieregio Zuid-Holland-Zuid (ZHZ) besloten een externe evaluatiecommissie (in het vervolg: de commissie) in te stellen.

De commissie kreeg als taak het politieoptreden in deze zaak te toetsen en daarnaast aanbevelingen te doen om waar mogelijk de professionaliteit van het korps in soortgelijke zaken te verbeteren.

Nauwkeuriger geformuleerd luidde de opdracht van de commissie¹:

- Breng de feiten en bevindingen van de (opsporing-)activiteiten en besluitvorming in kaart van 10 tot 16 maart 2010 (de dag van de aanhouding van de verdachte).
- Toets de beschrijving aan de van toepassing zijnde protocollen en procedures.
- Maak inzichtelijk op welke momenten niet of juist wel is afgeweken van de protocollen en procedures en wat daarbij de overwegingen zijn geweest.
- Formuleer aandachtspunten met betrekking tot de aanpak van een dergelijk of vergelijkbaar onderzoek voor de politieregio ZHZ.

Na een eerste oriëntatie van de commissie op 5 en 12 juli 2010, onder andere tijdens een gesprek met de beheersdriehoek, heeft de commissie in een aantal werksessies het evaluatieonderzoek uitgevoerd in de periode van juli 2010 tot en met januari 2010.

De commissie heeft zich bij haar werkzaamheden laten leiden door een onderzoeksprotocol (bijlage 2) en een door hen zelf vastgesteld normenkader (bijlage 3).

De werkwijze van de commissie heeft zich in eerste instantie geconcentreerd op een drietal zaken:

- Het bestuderen van het uitgebreide politiedossier van de politieregio ZHZ.
- Het voeren van diverse gesprekken met betrokken functionarissen.
- De opzet en inhoud van het evaluatierapport, inclusief het formuleren van conclusies en aanbevelingen.

Na de eerste oriëntatie heeft de commissie zich in tweede instantie gezet aan het beschrijven van de feiten. Op grond van het dossier en de interviews met een groot aantal gespreksdeelnemers heeft de commissie vervolgens het totale dossier getoetst. Dit heeft zij gedaan aan de hand van de beschikbare protocollen en procedures (bijlage 4), haar eigen normenkader (bijlage 3) en eigen deskundigheid en professionaliteit.

Op basis hiervan is een aantal conclusies getrokken en zijn aanbevelingen gedaan. De conclusies per thema zijn per paragraaf gemeld. In hoofdstuk 3 zijn de (samenvattende) conclusies en aanbevelingen beschreven.

¹ bijlage 1: Externe evaluatie onderzoek Milly Boele, 11 juni 2010

De commissie wil het korps in brede zin - en met name de gespreksdeelnemers - dank zeggen voor hun bereidwilligheid aan de evaluatie mee te werken. De commissie prijst het initiatief van de korpsleiding door met deze evaluatie te streven naar een voortdurende verbetering van de kwaliteit in het politiekorps.

De commissie is overtuigd en onder de indruk van de professionele en betrokken inzet van de gespreksdeelnemers ten tijde van het onderzoek naar de verdwijning van Milly Boele.

Dat professionaliteit van de politiefunctionarissen gepaard ging met persoonlijke emoties en een grote individuele en collectieve betrokkenheid bij dit onderzoek mag niet onvermeld blijven.

De commissie dankt de heer en mevrouw Boele en hun advocaat mr. Van Ardenne voor het gesprek met de commissie.

De commissie heeft vier gesprekken met de beheersdriehoek gevoerd. De commissie constateert met tevredenheid en erkentelijkheid, dat de beheersdriehoek zich herkent in de reconstructie. Zij waardeert de open wijze, waarop de beheersdriehoek de evaluatie tegemoet is getreden.

De commissie wil mevrouw drs. C.M. Habben Jansen van harte danken voor haar deskundige ondersteuning en secretariële inzet en vaardigheden ten dienste van de commissie.

Met het uitbrengen van dit rapport beschouwt de commissie haar taak als beëindigd.

Dordrecht, 3 april 2011

De commissie²:

Drs. Ch. Leeuwe, voorzitter

Mr. J.A. Hulsenbek

W.J.M. Velings MOI

² Ch. Leeuwe was burgemeester van Lelystad en korpsbeheerder van de regiopolitie Flevoland (1996-2006), J.A. Hulsenbek was hoofdofficier van justitie in het arrondissement Zwolle-Lelystad en procureur-generaal bij het OM (1995-2005), W.J.M. Velings was korpschef van de politieregio Limburg-Zuid (2002-2008).

1. Introductie

1.1 Opdracht

Inleiding

Op woensdag 10 maart 2010 om 20.59 uur wordt de vermissing van de 12-jarige Milly Boele uit de ouderlijke woning in de Dordtse wijk Sterrenburg bij de politie gemeld. Na dagen van intensief onderzoek door de politie en het Openbaar Ministerie (OM), meldt een verdachte zich op 16 maart bij de politie in Dordrecht. Hij zegt Milly te hebben omgebracht. De vermissing en het ombrengen van een twaalfjarig kind hebben vanzelfsprekend grote impact op de maatschappij. Ook de landelijke media besteden veel aandacht aan de zaak. Genoemde impact en de media-aandacht vormen de aanleiding voor de beheersdriehoek van de politieregio Zuid-Holland-Zuid (ZHZ) om naast de gebruikelijke Team Grootschalig Opsporen (TGO)-evaluatie, een externe evaluatie uit te laten voeren. De politieregio ZHZ wil haar handelen en professionaliteit in deze zaak laten toetsen en waar mogelijk verbeteren. Deze externe evaluatie richt zich op het onderzoek vanaf het moment van de genoemde melding van het incident tot het moment dat de verdachte zich op 16 maart omstreeks 16.00 uur bij de politie in Dordrecht meldt.

Opdracht

- Breng de feiten en bevindingen van de (opsporing)activiteiten en besluitvorming in kaart.
- Toets de beschrijving aan de van toepassing zijnde protocollen en procedures.
- Maak inzichtelijk op welke momenten niet of juist wel is afgeweken van de protocollen en procedures en wat daarbij de overwegingen zijn geweest.
- Formuleer aandachtspunten met betrekking tot de aanpak van een dergelijk of vergelijkbaar onderzoek voor de politieregio ZHZ.

Opdrachtgever

De opdrachtgever van het evaluatieonderzoek is de beheersdriehoek van de politieregio ZHZ, bestaande uit de korpsbeheerder, de heer drs. A.A.M Brok (burgemeester van Dordrecht), de hoofdofficier van justitie, de heer mr. G.P. van de Beek en de korpschef, de heer mr. ing. T. Visscher EMPM.

Opdrachtnemer

Opdrachtnemer is een externe evaluatiecommissie die bestaat uit de heren:

- Drs. Ch. Leeuwe
- Mr. J.A. Hulsenbek
- W.J.M. Velings, MOI

1.2 Onderzoeksmethode

De commissie heeft een eigen onderzoeksprotocol gehanteerd dat in bijlage 2 is opgenomen.

Voor de evaluatie is gebruik gemaakt van schriftelijke documentatie over de aanpak van het onderzoek. Hiertoe heeft de commissie inzage gekregen in het dossier behorende bij het onderzoek. Daarnaast is gebruik gemaakt van beschikbare protocollen en procedures en andere vormen van gedocumenteerd vakmanschap.

Er zijn interviews gehouden met betrokken functionarissen van de politie ZHZ en het arrondissementsparket Dordrecht. Ook de ouders van Milly Boele hebben een gesprek gevoerd met de commissie. De interviews hebben op vrijwillige en coöperatieve basis plaatsgevonden.

De berichten die naar aanleiding van de zaak in de media zijn verschenen, zijn geraadpleegd. Voor het kunnen vormen van een oordeel over deelaspecten van de aanpak door de politie en het OM waarvoor specifieke deskundigheid is vereist, is advies ingewonnen.

Op basis van de verzamelde informatie is een reconstructie gemaakt van de aanpak van het onderzoek. De aanpak is getoetst aan een door de commissie opgesteld normenkader, er zijn conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd.

Bij deze reconstructie en toetsing is uitgegaan van de informatie die voor de betrokken functionarissen beschikbaar was op het moment dat zij besluiten namen. Kennis achteraf is buiten beschouwing gelaten.

1.3 Normenkader

Voor het beoordelen van de feiten die in deze evaluatie zijn verzameld, is de commissie uitgegaan van een normenkader. Dit normenkader is gebaseerd op wet- en regelgeving, door de professie erkend en gedocumenteerd vakmanschap zoals dit is vastgelegd in richtlijnen, procedures en protocollen en persoonlijk vakmanschap van de betrokken functionarissen.

Wet- en regelgeving

Politie en OM zijn in de uitvoering van hun werk gehouden aan bestaande wet- en regelgeving. De basis onder deze wetgeving is per definitie de grondwet. In het kader van deze evaluatie is de uitvoering en organisatie van het onderzoek met name gehouden aan de kaders die gegeven worden door:

- Het wetboek van strafrecht; wat is er strafbaar?
- Het wetboek van strafvordering; hoe wordt het strafbare feit opgespoord?
- De politiewet; hoe organiseert de politie haar werkzaamheden in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag?

Gedocumenteerd en erkend vakmanschap

Voor het behandelen van incidenten en het uitvoeren van opsporingsonderzoeken zijn door de politie zelf brancherichtlijnen ontwikkeld. Met betrekking tot het uitvoeren van opsporingsonderzoeken worden deze richtlijnen beheerd door het Centrum Versterking Opsporing (CVO) dat is voortgekomen uit het Programma Versterking Opsporing en Vervolg (PVOV) van het OM en de politie Nederland dat in 2006 is gestart. Binnen dit programma zijn onder meer richtlijnen ontwikkeld voor de professionalisering van het Team Grootschalig Opsporen (TGO). In de evaluatie is bijzondere aandacht voor de rolverdeling en rolzuiverheid binnen de structuur van het TGO.

Persoonlijk vakmanschap

De commissie toetst hoe de betrokken functionarissen in het onderzoek uitvoering geven aan richtinggevende opdrachten en welke mate van persoonlijk vakmanschap zij daarbij inbrengen. Het betreft het inschatten en waarderen van de aangetroffen situatie.

Informatieorganisatie

De organisatie van informatie speelt hierbij in alle fasen van het onderzoek een prominente rol. Het beschikbaar zijn van informatie is getoetst op basis van snelheid, volledigheid en relevantie.

Snelheid is de geboden snelheid van werken in de gegeven omstandigheden. De omstandigheden betreffen de aard en ernst van de situatie, de verwachtingen van de buitenwereld en de druk van familie en media.

Volledigheid is te verstaan als: alle werkzaamheden verrichten die technisch mogelijk zijn, eventueel met de hulp van anderen en binnen de juridische kaders geoorloofd.

Relevantie is het verrichten van die werkzaamheden die van enige betekenis kunnen zijn voor de oplossing van een misdrijf.

Norm per thema

Per thema van de reconstructie is dit normenkader vertaald in concrete normen. Hierbij is nagegaan of in de literatuur, in beleidsstukken en in onderwijsopgaven van de politie normen voor kwaliteit zijn beschreven.

De commissie heeft onder meer het Kwaliteitsdocument Opsporing en Vervolg (KOV) uit 2002 bestudeerd. Hierin is wel een algemene benadering van kwaliteitszorg te vinden, maar er zijn geen concrete uitgangspunten of normen voor de praktijk. Ook handboeken als Stapel en de Koning en studies van diverse deskundigen (zie literatuurlijst) bieden weinig houvast. Opsporen is een complex proces en moeilijk tastbaar. Naast kennis en ervaring gaat het ook om een grote mate van creativiteit, gevoed door gevoel in combinatie met intuïtie. De commissie is daarom uitgegaan van eigen opvattingen, gebaseerd op de algemene normen, daarbij gebruik makend van gezond verstand en ervaring.

Voor de toetsing van het ontwikkelde normenkader is een deskundigenoordeel gevraagd aan het bureau Andersson, Elffers en Felix. Door deze partij is het normenkader beoordeeld als een zeer bruikbaar instrument bij een opsporingsonderzoek zoals in deze casus heeft gespeeld. De toelichting op dit oordeel is opgenomen in bijlage 3.

2. Reconstructie

Op de middag van 10 maart 2010 arriveert Milly Boele rond 17.25 uur bij haar ouderlijk huis. Kort nadat zij thuiskomt, heeft zij telefonisch contact met haar moeder. Dit gesprek breekt zij volgens haar moeder af omdat er 'een buurman met één van de katten' voor de deur staat. Deze buurman neemt haar mee naar zijn woning. De man verklaart na zijn aanhouding op 16 maart 2010 dat hij haar ongeveer 20 minuten nadat hij haar mee heeft genomen naar zijn woning, om het leven brengt. Later op de avond begraaft hij het lichaam van Milly in zijn achtertuin. Op dinsdag 16 maart meldt hij zich kort voor 16.00 uur bij de politie.

De ouders van Milly, die geen idee hebben waar hun dochter is, melden op woensdagavond om 20.59 uur de vermissing van het meisje bij de politie ZHZ. De politiemensen die als eerste ter plaatse gaan bij de woning van de familie Boele, ontwikkelen al snel het gevoel dat het een zorgelijke vermissing betreft. De politie zet in de loop van de avond en de nacht al het beschikbare personeel in.

In de vroege ochtend van 11 maart 2010 wordt opgeschaald naar een TGO dat systematisch werkt aan de opsporing van het vermiste meisje.

De reconstructie in de volgende paragrafen richt zich op de verschillende onderdelen van de aanpak van de politie ZHZ en het arrondissementsparket Dordrecht, met uitzondering van het strafvorderlijk optreden van de officier van justitie dat ter terechtzitting door de rechter wordt getoetst.

2.1 Beoordelen van de melding

Melding bij het Politie Service Centrum (PSC)

De moeder van Milly belt kort voor 21.00 uur de politie via het nummer 0900-8844. In het gesprek met de medewerker van het PSC wordt besproken dat het meisje rond 17.30 uur het laatste telefonische contact met haar moeder afbreekt omdat er volgens haar een buurman 'met één van de katten voor de deur staat'. Sindsdien ontbreekt elk spoor van het meisje. In het gesprek vertelt de moeder ook dat haar dochter met een vriendinnetje 'bij de voetbal' had afgesproken. Ze heeft het vriendinnetje al gebeld en zij heeft Milly ook niet gezien. Mevrouw Boele meldt ook dat zij zelf op zoek is geweest bij de buurmannen, maar daar was Milly ook niet. De medewerker van het PSC schat de vermissing ernstig in en verbindt haar daarop door met een centralist van de Gemeenschappelijke Meldcentrale (GMC).

Melding bij de GMC

Bij de centralist van de GMC doet de moeder van Milly opnieuw haar verhaal. In dit gesprek komt de informatie over de 'buurman met één van de katten' niet aan de orde. De centralist vraagt naar:

- De leeftijd van het meisje.
- Het tijdstip van het laatste contact.
- Of zij bereikbaar is op haar mobiele telefoon (dat is ze niet).
- Of zij bij een vriendin is (moeder heeft al gebeld, ze is niet bij een vriendin).
- Haar signalement.
- Of zij eerder vermist is geweest (dat is niet het geval).

De centralist vraagt enkele collega's naar het huis van de familie te gaan en vraagt de moeder alvast een recente foto van het meisje klaar te leggen.

De medewerkers van de noodhulp waarbij de melding wordt uitgezet, krijgen als opdracht bij een adres ter plaatse te gaan waar een dochter wordt vermist. Zij moeten het verhaal van deze vermissing aanhoren.

Norm

Via het uitraagprotocol relevante informatie verkrijgen en vastleggen in het daarvoor beschikbare systeem. De verkregen informatie wordt snel en volledig doorgegeven aan degenen die nader onderzoek instellen (noodhulp of recherche) en de verantwoordelijke leidinggevenden (Schouten & Van den Eshof 2002).

Conclusies

De informatie is door de medewerker van het PSC terecht als ernstig ingeschat en snel doorgegeven, maar is niet volledig. De centralist van het tweede gesprek (GMC) is niet op de hoogte van de informatie uit het eerste gesprek. Dit klemmt temeer omdat informatie uit het eerste gesprek (de buurman met één van de katten) ontbreekt in het tweede gesprek. Dit heeft tot gevolg, dat deze informatie ook niet wordt verstrekt aan de medewerkers van de noodhulp die naar de woning van de familie Boele worden gestuurd. De politie draagt verantwoordelijkheid voor de volledigheid van de beschikbare informatie.

2.2 Verzamelen, ordenen van informatie voor instellen van het TGO

Eerste bevindingen van de eenheid ter plaatse

Uit de eerste informatie die de medewerkers van de noodhulp die ter plaatse gaan verzamelen, maken zij het volgende op:

- Milly heeft bij het verlaten van de woning de deur niet op het nachtslot gedaan terwijl zij dit normaal wel doet.
- Toen moeder een uur na het laatste contact thuiskwam, waren de tv en de verlichting nog aan.
- De fiets van Milly staat nog thuis.
- Milly is zonder jas vertrokken ondanks het feit dat de temperatuur rond het vriespunt ligt.
- Er zijn geen problemen in het gezin, het gaat met Milly goed op school, Milly is nooit eerder weggelopen.

Op basis van deze informatie concluderen de medewerkers van de noodhulp ter plaatse dat de vermissing afwijkt van andere vermissingen waarbij verdwenen pubers over het algemeen snel weer gelokaliseerd zijn. Zij vinden de vermissing zorgelijk. De chef van dienst van de avond die zij telefonisch op de hoogte brengen, deelt dit gevoel. Er worden op basis van dit 'gevoel van urgentie' diverse acties gestart om Milly terug te vinden

Informatievergaring bij de familie Boele

De medewerkers van de noodhulp die als eerste ter plaatse komen, treffen een drukke situatie aan. Behalve de vader en moeder zijn ook de zus van Milly, haar vriend en andere familie en vrienden in de woning aanwezig. Omdat er ook al vrienden van de broer en zus in de wijk aan het zoeken zijn, lopen er regelmatig mensen in en uit. In deze drukte wil iedereen zijn verhaal vertellen aan de politiemensen die arriveren. Als eerste gaan de medewerkers van de noodhulp het gesprek aan met de ouders van Milly. Zij doen opnieuw hun verhaal. De ouders zijn emotioneel en de politiemensen krijgen het verhaal met horten en stoten te horen. Op basis van dit eerste verhaal wordt het verzoek voor een SMS Alert bij de chef van dienst neergelegd. Beide medewerkers hebben in hun werk regelmatig te maken met meldingen van vermiste pubers. Voor één van hen is het die week al de derde melding. Wat de zaak voor hen verontrustend maakt, is dat elke context of aanwijzing ontbreekt. Het gezin maakt een hechte indruk, er zijn geen problemen, Milly doet het goed op school, er is geen vriendje in beeld.

De twee medewerkers van de noodhulp ter plaatse verdelen de taken. Eén onderhoudt het contact met de GMC, de ander houdt de chef van dienst op de hoogte. Daarnaast start één van hen in zijn opschrijfboekje een logboekje voor alle informatie die in stukjes beschikbaar komt.

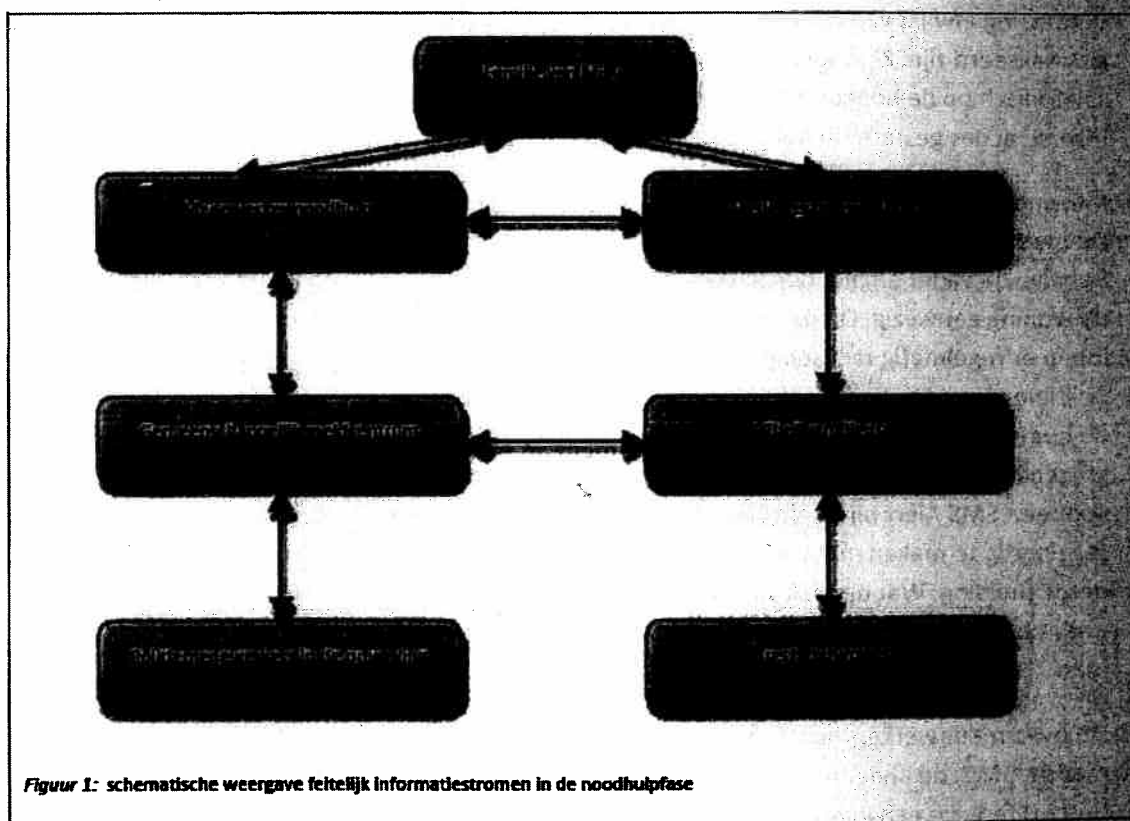
Een collega van de GMC controleert in de tussentijd het hem beschikbare politiesysteem op oude meldingen op het adres van de familie Boele. Het resultaat van deze raadpleging geeft hij door aan de politiemensen ter plaatse.

De overige operationele capaciteit in het district gaat buiten op zoek naar Milly. Zij hebben een foto en signalement tot hun beschikking.

Ter plaatse gaat de informatievergaring verder. De zus van Milly kijkt of er op de sociale media waar Milly op internet gebruik van maakt informatie over haar verblijfplaats te vinden is. De broer van Milly komt emotioneel en aangedaan thuis en ook met hem probeert één van de medewerkers van de noodhulp een gesprek aan te gaan. Er lopen voortdurend mensen het huis in en uit en de aanwezige politiemensen hebben het gevoel dat het verhaal met stukjes en beetjes tot stand komt.

Zo krijgen zij pas na het aanvragen van de SMS Alert de informatie over de buurman met de kat. Voor de chef van dienst die zij voortdurend telefonisch op de hoogte houden, is dit reden om de piketresearchers in te schakelen. Dit gebeurt kort na 22.00 uur.

De piketresearchers worden op het bureau bijgepraat door de chef van dienst. Op basis van de beschikbare informatie besluiten zij een spoedtap aan te vragen op de mobiele telefoon van Milly. Mocht er met dit toestel een gesprek gevoerd worden dan kan het worden gelokaliseerd.

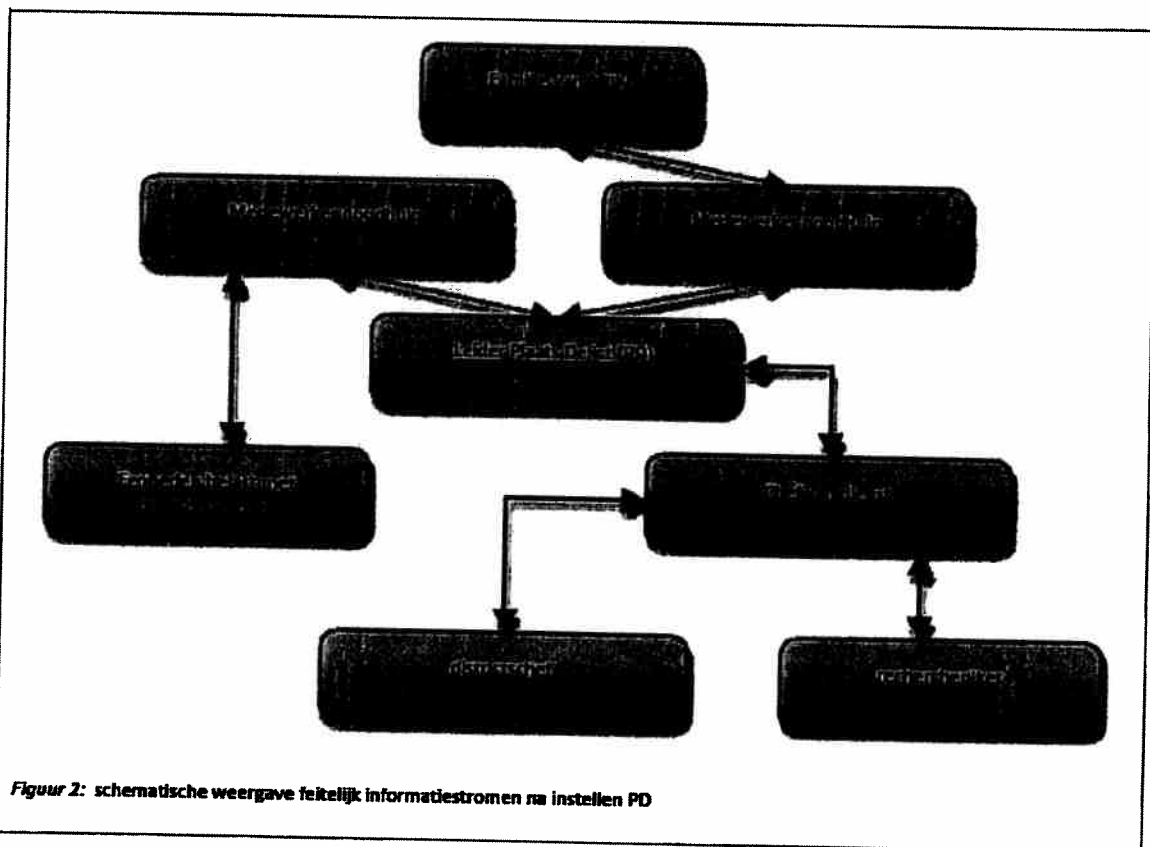
Aanmerken als plaats delict

In de tussentijd vertelt de moeder van Milly dat zij bij thuiskomst de kierstandhouder van de deur afgebroken op de grond heeft aangetroffen. Hij is al eerder gedeeltelijk gebroken maar deze lag nog

niet op de mat toen zij 's ochtends de woning verliet. Op basis van deze informatie en om orde te scheppen, wordt besloten de woning als plaats delict (PD) aan te merken. Dit speelt zich af rond 22.25 uur.

Na een briefing aan het bureau besluiten de piketrechercheurs ter plaatse te gaan om de situatie met eigen ogen te kunnen bekijken. Even na 23.00 uur arriveren zij bij de woning. Ook zij gaan weer het gesprek aan met de ouders van Milly omdat zij het belangrijk vinden de informatie uit eerste hand te horen. Net als de medewerkers van de noodhulp ervaren ook deze rechercheurs de situatie als rommelig. In het gesprek met de ouders is het moeilijk hun aandacht vast te houden omdat er voortdurend mensen het huis in en uit lopen.

Het instellen van een PD impliceert dat er een Leider Plaats Delict (LPD) ter plaatse komt. Eén van de medewerkers van de noodhulp praat hem buiten de woning bij. Bij het betreden van het huis valt hem op dat het huis niet een standaard PD is. Er zijn geen afzettingen aanwezig en mensen lopen in en uit. Ook de forensische rechercheur heeft al onderzoek gedaan. De LPD maakt van zijn bevindingen een evaluatieverslag op.

Figuur 2: schematische weergave feitelijk informatiestromen na instellen PD

Op basis van de informatie die binnenkomt, worden in de avond en nacht de nodige acties gestart met als doel informatie te vergaren en/of de verblijfplaats van Milly zo spoedig mogelijk te lokaliseren:

- De beschikbare politiecapaciteit gaat zoeken in de buurt (paragraaf 2.3)
- Een SMS Alert wordt verzonden (paragraaf 2.9)
- Er wordt een spoedtap gestart op de telefoon van Milly (paragraaf 2.6)
- Een stealth SMS wordt verzonden naar de telefoon van Milly (paragraaf 2.10)
- Een eerste beeld wordt gevormd van de sociale context van Milly en vriendinnen waarmee zij die middag nog contact heeft gehad, worden diezelfde avond telefonisch bevestigd (paragraaf 2.7)
- Een buurtonderzoek wordt uitgevoerd (paragraaf 2.3)
- Camerabeelden uit de buurt worden bekeken (paragraaf 2.5)
- Internetverkeer van Milly wordt onderzocht (paragraaf 2.6)
- Tips naar aanleiding van de SMS Alert worden onderzocht (paragraaf 2.3)
- Milly wordt gesignaleerd in NSIS (Nationaal Schengen InformatieSysteem)
- Sporenonderzoek wordt gedaan in de woning (paragraaf 2.8)
- Nader onderzoek wordt gedaan naar een buurtbewoner die tijdens het buurtonderzoek opvalt (paragraaf 2.8)
- Tactische acties voor de volgende dag worden voorbereid

Norm

Relevante gegevens verzamelen, snel en volledig doorgeven aan de leiding van het onderzoek zodat deze na analyse, veredeling en zorgvuldige afweging, omgezet kunnen worden in informatie die de basis is voor gerichte opdrachten. (Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusies

1. Er is in de eerste uren met grote snelheid en met zeer grote inzet van velen, informatie verzameld en naar Milly gezocht. In de verzamelde informatie is echter geen onderscheid aangebracht naar het belang (bijvoorbeeld de laatste informatie van Milly zelf en de ouders). Wellicht omdat niemand zich daarmee heeft beziggehouden, of misschien wel omdat enkele personen (chef van dienst, LPD, recherche, senioren) zich daarmee tegelijkertijd bezig hebben gehouden. Er was in ieder geval geen sprake van sturing hierop.
2. Ondanks dat de korpsleiding, districtsleiding en de leden van het OM direct zijn betrokken, laten zij conform het vigerende beleid de operationele opsporingsactiviteiten over aan de chef van dienst en de piketofficier van Justitie. Zij laten zich telefonisch op de hoogte houden en volgen het proces op afstand. Uit de eerste conclusie van alle betrokken politiemensen in de beginuren ('het gaat om een zorgwekkende vermissing'), is niet de bijbehorende conclusie getrokken dat een veel directere leiding en organisatie nodig is op hoger niveau.

2.3 Buurtonderzoek

Zoeken in de omgeving van de verdwijningsplaats naar aanleiding van de melding, 10 maart vanaf 21.45 uur

Naar aanleiding van de melding én de indruk die bij de eerste medewerkers ter plaatse ontstaat dat het een ongewone vermissing betreft, wordt er door politiemensen gezocht in de wijk. In de avonddienst zijn 18 geüniformeerde politiemensen beschikbaar. De vier leden van het wijkteam waaronder de buurt valt, gaan in een groot gebied om de wijk zoeken. Voor het doorzoeken van de brandgangen worden twee politiemensen op een bike ingezet. Een motorrijder doorzoekt de plaatsen die met auto's niet of moeilijk te bereiken zijn, in een ruime cirkel rond de woning. De overige eenheden doorzoeken met de auto de wijk. Kort na de melding zijn er 16 politiemensen in en om de wijk aan het zoeken. De twee medewerkers van de noodhulp die als eersten ter plaatse zijn gekomen, zijn dan beiden nog in de woning van de familie Boele actief. De meest opvallende opbrengst van het zoeken in de buurt, is een buurtbewoner die zich verdacht gedraagt. Deze man wordt later op de avond nog thuis bezocht. Het betreft niet de latere verdachte. Daarnaast onderzoeken de beschikbare eenheden de tips die naar aanleiding van de SMS Alert binnen komen.

Buurtonderzoek in de late avond, 11 maart vanaf 00.00 uur (1^e buurtonderzoek)

Uit de informatie die de medewerkers van de noodhulp die als eersten in de woning van de familie Boele ter plaatse komen verzamelen, komt naar voren dat Milly het telefoongesprek dat zij rond 17.30 uur met haar moeder voert afbreekt, omdat er 'een buurman met een kat' aan de deur staat. Dit is aanleiding om de naaste burens te vragen of zij Milly gezien hebben. In de loop van de avond blijkt echter dat het begrip 'buurman' gebruikt wordt voor vrijwel alle mannelijke buurtbewoners. Dit is aanleiding om over te gaan tot een buurtonderzoek waarbij bij alle woningen in het hofje wordt aangebeld. Het uitgangspunt van dit onderzoek is dat deze buurman een belangrijke getuige kan zijn. Omdat het al laat begint te worden, wordt er spoed achter het onderzoek gezet; de kans dat mensen in bed liggen wordt tenslotte steeds groter. Gezien het late tijdstip krijgen de politiemensen die dit buurtonderzoek uitvoeren nadrukkelijk de opdracht om meer dan één keer aan te bellen en niet te snel op te geven als er niet direct wordt open gedaan.

Eén van de piketresearchers instrueert de politiemensen die het buurtonderzoek gaan uitvoeren. De vragen waarmee de politiemensen op pad worden gestuurd, zijn algemeen van aard en niet gestructureerd. Er wordt gevraagd naar een uiteenzetting van de situatie en of de bewoners het beschreven meisje of verdachte personen hebben gezien.

Het buurtonderzoek levert camerabeelden op van een beveiligingscamera van één van de woningen in het hofje. Hier wordt in paragraaf 3.3 verder op ingegaan. Ook de woning van de latere verdachte wordt bezocht. Deze latere verdachte staat zelf de politiemensen te woord die bij hem aanbellen. Hij geeft aan niets gezien te hebben. Het is op dat moment bij de politiemedewerkers die het buurtonderzoek uitvoeren niet bekend dat hij een medewerker van de politie Rotterdam-Rijnmond is.

Buurtonderzoek na de opstart van het TGO (2° buurtonderzoek)

Het derde buurtonderzoek vindt plaats de dag na de melding. Dit buurtonderzoek wordt uitgevoerd onder de vlag van het dan opgestarte TGO. Ook medewerkers van de uniformdienst zijn bij het uitvoeren van dit buurtonderzoek ingezet. Dit onderzoek vindt plaats op basis van een vragenlijst met de volgende vragen:

- Kent u Milly Boele?
- Weet u waar Milly momenteel is?
- Heeft u Milly gisteren gezien?
- Waar heeft u Milly gezien?
- Was Milly alleen?
- Was Milly lopend of zat ze in of op een vervoermiddel?
- Weet u waar Milly mogelijk naar toe is gegaan?
- Weet u waar Milly vaak naar toe gaat?
- Weet u wie de vrienden van Milly zijn?
- Weet u waar Milly vaak buiten speelt?

Overdag zijn veel mensen niet thuis en daarom wordt het buurtonderzoek in de avond voortgezet. Dit buurtonderzoek levert informatie op over een Oost-Europese man die in de wijk is gezien en informatie over een rode auto. Beide sporen zijn onderzocht en blijken geen relatie met de zaak te hebben. Verder heeft een buurvrouw Milly rond 17.30 uur zien thuiskomen. Het afronden van het buurtonderzoek en het uitlopen van de gevonden aanwijzingen duurt tot en met vrijdag 12 maart 2010.

Buurtonderzoek gericht op alibi's

Zaterdag 13 maart besluit de teamleiding van het TGO opnieuw om op basis van de informatie over het laatste contact met Milly een buurtonderzoek te starten. Dit onderzoek is specifiek gericht op de buurmannen en hun alibi op het moment dat het laatste contact met Milly heeft plaatsgevonden. De teamleden krijgen de volgende vragen mee:

- Waar was u op woensdag 10 maart tussen 16.00 en 18.00 uur?
- Bent u aan de deur geweest op nummer 65 om een kat of katten terug te brengen?
- Waar was u op woensdag 10 maart rond 17.30 uur?
- Wie kan dat bevestigen?
- Heeft u nog bijzonderheden te melden?

Dit buurtonderzoek wordt op zaterdag 13 maart 2010 grotendeels afgerond. Dit leidt vooralsnog op 15 maart 2010 tot twee buurmannen zonder sluitend alibi. Eén van hen is Sander V., de latere verdachte. De andere buurman is om andere redenen al sinds de start van het onderzoek in beeld. Sander V. verklaart dat hij op het gevraagde tijdstip alleen thuis was. Deze verklaring kan dus niemand bevestigen. Er is op dat moment geen verdere aanleiding om nader onderzoek naar zijn persoon in te laten stellen. Ten tijde van dit buurtonderzoek is bekend dat Sander V. een medewerker is van het politiekorps Rotterdam-Rijnmond.

Norm

1. Er wordt zo snel mogelijk onderzoek verricht in de omgeving van de verdwijplaats van de vermiste persoon en op plaatsen waar deze kwam en/of verbleef.
2. Het persoonlijk ondervragen van de buurtbewoners vindt, na een gedegen voorbereiding en zorgvuldige briefing, tijdig en onder nauwgezette coördinatie plaats en is gericht op het verkrijgen van informatie gerelateerd aan het verdwijnen van de vermiste personen. (Fijnaut et al. 2007, politiekennisnet)

Conclusies

1. Het zoeken in de omgeving van de verdwijplaats heeft snel en adequaat met inzet van alle middelen plaatsgevonden.
2. Het eerste buurtonderzoek voldoet niet aan de norm. Na de verkregen informatie van de ouders van Milly is het eerste buurtonderzoek wel tijdig en gecoördineerd gestart. De vraagstelling is echter onvoldoende voorbereid en de briefing is oppervlakkig.
3. Voor wat betreft de eerste twee buurtonderzoeken valt op dat het gegeven van 'de buurman met de kat' niet in de vraagstelling is betrokken en de betrokken politiemedewerkers er niet expliciet op zijn gewezen daaraan aandacht te schenken. Dit gegeven komt pas nadrukkelijk aan de orde in het buurtonderzoek gericht op alibi's door de leden van het TGO. Voor het overige heeft de coördinatie nauwgezet plaatsgevonden.

2.4 Onderzoek politie-informatiesystemen naar relevante personen

Informatie van de Gemeenschappelijke MeldCentrale

Een medewerker van de meldkamer raadpleegt het politiesysteem (Basis Voorziening Handhaving) op historische informatie die gerelateerd is aan het adres van de familie Boele. Dit levert een melding uit 2008 op van de zus van Milly. Deze melding blijkt na nader onderzoek door de medewerkers ter plaatse geen enkele relatie met de vermissing van Milly te hebben.

Eerste onderzoek naar antecedenten van buurtbewoners

Door de rechercheurs die op de avond van de melding ter plaatse komen bij de familie Boele wordt nogmaals het verhaal van de ouders aangehoord. Naar aanleiding van de informatie over 'de buurman met de kat' raadplegen zij op het bureau de hen ter beschikking staande politiesystemen op buurtbewoners met zedenantecedenten. Een van de buurtbewoners die bij deze zoekslag naar voren komt, komt diezelfde avond ook in beeld door zijn gedrag. Naar hem wordt daarom ook nader onderzoek gedaan. Hij blijkt later op geen enkele wijze betrokken te zijn bij de vermissing.

Informatie van de Infodesk

De chef van dienst die in de nacht betrokken is bij de aanpak van de vermissing vraagt rond 23.50 uur bij de piketmedewerker van de Infodesk (een onderdeel van het Informatie en Coördinatie Centrum van de Divisie Recherche Expertise en Opsporing) de persoonsdossiers op van de mensen die op dat moment in de woning van de familie Boele aanwezig zijn en informatie over de mogelijkheden voor inzet van Amber Alert. Hij ontvangt de gevraagde informatie ongeveer 50 minuten later.

De LPD vraagt in de vroege ochtend na de melding de infodesk om informatie te verzamelen over buurmannen van de familie Boele. Hij krijgt als antwoord dat hij hiervoor zelf de tot zijn beschikking staande systemen moet raadplegen.

Bij de opstart van het TGO wordt alsnog bij de infodesk de opdracht uitgezet een lijst te maken van buurtbewoners met antecedenten op het gebied van zedendelicten. Tevens krijgt de infodesk de opdracht antecedenten van directe relaties van de familie te controleren

Systeem informatie vergaart door het TGO

Op vrijdag 12 maart bespreekt de Vaste Kern Leidinggevenden (VKL) de inventarisatie die is gemaakt van de buurt. Er komen 30 hits voor op het gebied van zeden. Deze worden nader onderzocht.

Norm

Het raadplegen van politie-informatiesystemen naar relevante personen dient door personen met kennis van de informatiesystemen snel en volledig plaats te vinden. (Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusies

Dit deel van het onderzoek heeft snel en volledig plaatsgevonden, zij het dat de infodesk op één moment in de ochtend van 11 maart 2010 een verzoek heeft teruggelegd bij het team hetgeen in strijd is met de geldende gedragsregels.

2.5 Informatie van opnameapparatuur in de buurt

Beelden van een beveiligingscamera in de buurt

Het buurtonderzoek van de eerste avond levert camerabeelden op van de parkeerplaats achter de woningen aan de Schuilenburg. Op de beelden van de betreffende middag is te zien dat een kind aan komt lopen met daar achteraan een persoon, vermoedelijk een man. De bewoner van het huis van waaruit de beelden zijn gemaakt, verklaart dat het kind volgens hem Milly is. De beelden zijn op donderdag 11 maart aan de ouders en broer van Milly getoond. Zij verklaren dat het kind op de beelden Milly niet is. Deze onderzoekslijn wordt nog wel verder uitgelopen. Naar aanleiding van de media-aandacht voor deze beelden meldt zich ook de man die op de beelden is te zien. Het zijn beelden van deze man en zijn zontje.

Op beelden van deze zelfde camera is te zien dat rond 17.30 uur een man in de richting loopt waar de woning van de familie Boele zich bevindt. Wie deze man is, is achterhaald. Op dinsdag 16 maart heeft een rechercheur telefonisch contact met hem. Hem is op 10 maart niets opgevallen aan de woning van de familie Boele. Het betreft niet de latere verdachte.

Overige camera's

Op zondag 14 maart doet de dienst Specialistische Recherche Toepassing van het KLPD onderzoek naar camera's in de buurt van de woning van Milly en langs de route die zij op woensdagmiddag 10 maart heeft gefietst. Hieruit blijkt dat op een drietal adressen camera's aanwezig zijn. Uit nader onderzoek op maandag 15 maart blijkt dat deze camera's geen bruikbare beelden opleveren.

Beelden van het openbaar vervoer

Op 13, 14 en 15 maart worden beelden van camera's van het centraal station in Dordrecht uitgekeken. Er zijn vanzelfsprekend veel personen op te zien maar geen personen die voldoen aan het signalement van Milly.

Op zaterdag 13 maart zijn acht cd's met beelden vanuit autobussen van maatschappij Arriva in beslag genomen.

Norm

Er zijn zoveel mogelijk relevante gegevens van informatiedragers in de buurt veiliggesteld. (Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusie

Het verzamelen en analyseren van gegevens van informatiedragers in de buurt en naar aanleiding daarvan Rechercheren, is goed verricht.

2.6 Onderzoek communicatie vanuit de woning

Contacten van Milly in sociale media

De medewerkers die als eersten ter plaatse komen bij de woning van de familie Boele gebruiken informatie van sociale media om Milly te zoeken. Zo wordt diezelfde avond gekeken of op Hyves informatie over de verblijfplaats van Milly circuleert.

Milly gebruikt MSN om met haar vriendinnen te chatten. Er is een computer in huis waarmee verbinding met internet is. De rechercheurs die de avond van de melding ter plaatse komen, overwegen deze computer in beslag te nemen. Omdat dit echter de enige mogelijkheid in huis is om de sociale media waar Milly gebruik van maakt te raadplegen, wordt besloten dit niet direct te doen. De familie krijgt wel het uitdrukkelijke verzoek uitsluitend berichtgeving te volgen en niets te wissen van de computer. Later op de avond wordt de computer veilig gesteld. Hij wordt dezelfde nacht nog onderzocht door een medewerker van de afdeling digitale expertise.

Het gebruik van sociale media door Milly en de contacten die zij daar heeft worden onderzocht.

Onderzoek naar de GSM van Milly

Op de avond van de vermissing start om 23.13 uur de spoedtap op de GSM van Milly. Het toestel staat uit bij de aanvang van de tap. Uit de gegevens blijkt dat het toestel uit is gegaan zonder zich af te melden bij het mobiele netwerk. Een toestel dat uit gaat door een te lage batterijspanning of handmatig wordt uitgezet, meldt zich in de regel af in het mobiele netwerk. Het ligt voor de hand dat het toestel op een niet-gebruikelijke wijze is uitgegaan, bijvoorbeeld door het plotseling uitvallen van de spanning door het verwijderen van de batterij, water in het toestel, breuk of defect van essentiële onderdelen van het toestel.

Telefonisch contact van en naar de woning

Op de huisaansluiting van de familie Boele is een telefoontap aangesloten. Hiertoe is besloten op basis van het scenario dat Milly slachtoffer zou kunnen zijn van een ontvoering of gijzeling waarbij door de ouders op enig moment contact zou kunnen worden gelegd met de huistelefoon van de familie.

Norm

De in de woning aanwezige informatiedragers, zoals computers, mobiele telefoons, enz. dienen veiliggesteld te worden en door ter zake deskundigen volledig en grondig te worden onderzocht. (Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusies

1. Dit deel van het onderzoek is snel en grondig verricht, zodat spoedig een goed beeld ontstaat van de activiteiten van Milly via internet en de aard van haar contacten. Deze contacten zijn normaal voor een meisje van deze leeftijd.
2. Ook zijn de verschillende telefoontaps succesvol gelegd bij de relevante contacten van Milly.

2.7 Onderzoek naar de sociale omgeving en relaties van Milly

Familie

In het eerste contact proberen de surveillanten die ter plaatse komen een beeld te krijgen van het gezin. Hun eerste indruk is dat er sprake is van een hecht gezin. De familieleden schetsen een beeld van Milly waaruit blijkt dat het een jong meisje betreft dat zich nog niet bezig houdt met vriendjes en relaties. Ze is gek op dieren en speelt regelmatig op een speelplaats in de wijk. Op school gaat het goed.

Ook de tactisch rechercheurs die rond 23.00 uur bij de woning arriveren, vragen naar mogelijke problemen thuis of verliefdheden van Milly.

Op donderdag 11 maart, na het starten van het TGO worden de ouders en broer en zus allen op het bureau apart en uitgebreid gehoord. De nadruk ligt hierbij op de gebeurtenissen van de vorige dag en op Milly als persoon. Het beeld dat de avond daarvoor is ontstaan van een beginnende puber zonder bijzonderheden wordt bevestigd.

Vriendinnen

In de loop van de avond blijkt dat Milly die middag met twee vriendinnen naar een naburig winkelcentrum is geweest en die avond met een derde vriendin heeft afgesproken bij de voetbalvereniging. De seniorsurveillanten die ter plaatse zijn gegaan, bellen de meisjes om te vragen of zij weten waar Milly is. De ouders van Milly hebben voor de komst van de politie ook al telefonisch contact gehad met de vriendinnen van Milly.

Op donderdag 11 maart en vrijdag 12 maart worden de vriendinnen van Milly op het bureau gehoord. De nadruk ligt hierbij op de bezigheden van Milly op woensdag 10 maart en haar sociale contacten.

Klasgenoten

Op donderdagochtend zijn de klasgenoten van Milly door een lid van het wijkteam geïnformeerd over de vermissing. De leerlingen schrijven allemaal afzonderlijk op wat zij kunnen vertellen over Milly. Met enkele klasgenoten worden afspraken gemaakt voor het afleggen van verklaringen.

De sociale contacten die uit deze verklaringen naar voren komen, worden nader onderzocht maar leiden niet tot aanwijzingen over de verblijfplaats van Milly.

Contacten op Internet

Milly onderhoudt via MSN en Hyves contact met haar vriendinnen. Twee vriendinnen hebben informatie over een persoon die Milly via MSN zou lastig vallen. Dit spoor wordt verder onderzocht en leidt niet tot concrete aanwijzingen over de verblijfplaats van Milly.

Norm

Het onderzoek naar de sociale omgeving en relaties van de vermiste persoon vindt zorgvuldig en volledig plaats. (Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusies

1. Aan dit deel van het onderzoek is door het team in de gehele week veel aandacht besteed. Het is zorgvuldig en voor zover te zien, nagenoeg volledig gedaan.
2. Los van de zakelijke bijdrage van deze politieactiviteiten aan de oplossing van het misdrijf, is dit onderzoeksonderdeel te beschouwen als zeer belangrijk voor de legitimatie van het politieoptreden bij de samenleving (in de stad) alsook bij het ondersteunen van de verwerking van de gebeurtenis door de sociale omgeving van het slachtoffer.

2.8 Onderzoek van de woning en de directe omgeving

De woning

De medewerkers van de noodhulp die als eersten ter plaatse komen, merken op basis van hun eigen waarnemingen en de informatie van de familie Boele de volgende bijzonderheden op aan de woning:

- Bij thuiskomst van moeder is het licht nog aan.
- De jas van Milly ligt op de bank.
- De tv is nog aan.
- De deur zit niet op het nachtslot.
- De fiets van Milly staat nog voor de deur.
- De kierstandhouder ligt afgebroken op de mat.

Eén van de medewerkers ter plaatse bekijkt met moeder de kamer van Milly. Er vallen geen bijzonderheden op. Ook de piketresearcher van de Unit Forensische Opsporing (UFO) bekijkt die avond kort de kamer. Daarna komt de medewerker van de noodhulp nog een keer terug met de moeder en zus van Milly. Zij openen de kledingkast om te achterhalen wat voor ondergoed Milly aan heeft.

Ook andere delen van het huis worden door de medewerkers van de noodhulp doorzocht om zeker te zijn dat Milly zich niet in de woning ophoudt. Na het arriveren van de forensische en de tactische rechercheurs wordt ook met hen een ronde door het huis gemaakt.

De rechercheur van de UFO onderzoekt de voordeur met de afgebroken kierstandhouder. Er worden geen sporen aangetroffen.

Op 11 maart rond 10.00 uur geven de ouders van Milly toestemming om technisch onderzoek in de woning te verrichten. Dit onderzoek duurt iets minder dan een uur.

Op 12 maart omstreeks 20.00 uur wordt de kamer van Milly nader onderzocht door personeel van de UFO. Na het onderzoek door de forensische opsporing wordt de kamer nogmaals onderzocht door de tactische recherche. Verschillende bescheiden worden met toestemming van de ouders in verband met het onderzoek meegenomen.

De directe omgeving

Op de avond van 10 maart zijn vanaf ongeveer 21.45 uur eenheden aan het zoeken in de omgeving van de woning van de familie Boele. Hierbij is specifieke aandacht voor plaatsen waar Milly vaak komt. De eenheden op straat ontvangen een foto en een signalement van Milly.

Op dinsdag 16 maart omstreeks 13.30 uur onderzoeken drie forensisch rechercheurs het struikgewas en de straatkolken in de omgeving van de Schuilenburg en de Hellenburg. Bij het onderzoek worden geen bruikbare sporen aangetroffen.

Op de avond van de vermissing wordt een buurtbewoner bezocht die zich eerder die avond opvallend heeft gedragen. Hij heeft aangegeven Milly die middag nog gezien te hebben, wat reden is

om hem als getuige te horen. Er gaan twee tactisch rechercheurs en twee medewerkers van de surveillancedienst naar de woning. In het proces verbaal van bevindingen over dit bezoek verklaart één van de surveillantten dat 'hoewel ik wist dat ik niet bevoegd was voor een doorzoeking ter inbeslagneming op dat moment, heb ik vanwege de enorme impact die de vermissing van het 12-jarige meisje had meer dan zoekend rondgekeken'.

Naar aanleiding van de buurtonderzoeken wordt met toestemming van de bewoner, ook de woning doorzocht van een andere buurtbewoner die de aandacht op zich vestigt. In het onderzoek naar beide buurtbewoners worden ook bijzondere opsporingsbevoegdheden ingezet.

Norm

Het onderzoeken van de woning en de omgeving wordt door de Forensische Opsporing snel, volledig, grondig uitgevoerd. Relevante sporen worden op een deskundige wijze veiliggesteld. (Fijnaut et al 2007, Schouten & Van den Eshof 2002)

Conclusie

Het onderzoek op dit terrein is gedegen en voldoet aan de norm.

2.9 Alarmering van de buitenwereld

SMS Alert

SMS Alert is een middel dat een politieregio kan inzetten om met een SMS-bericht een grote groep abonnees in de directe omgeving te informeren. Het middel wordt gebruikt om snel veel ogen en oren te mobiliseren. Met dit middel kan een bericht van beperkte lengte verzonden worden. De boodschap moet dus kort en bondig te formuleren zijn. Op basis van de postcode van de abonnees kan een selectie voor de geografische verspreiding van het bericht worden gemaakt.

De twee medewerkers van de noodhulp die als eersten ter plaatse gaan na de melding van de moeder van Milly arriveren rond 21.15 uur. In het eerste gesprek met de familie Boele hebben zij belden de indruk dat deze vermissing zorgwekkend is. Vermissingen komen regelmatig voor en meestal is er een achtergrond die een verklaring biedt. Ieder aanknopingspunt over een reden voor de vermissing ontbreekt in dit geval. Verder is het buiten erg koud en is Milly zonder jas vertrokken. Dit is op zichzelf al een reden om haar snel terug te willen vinden. Moeder treft bij thuiskomst lampen en de tv nog aan en de deur is niet op slot. Kortom, de indruk wordt gewekt dat Milly niet vertrokken is met de intentie ver weg te gaan of lang weg te blijven. Deze zorg delen de medewerkers van de noodhulp telefonisch met de chef van dienst van de avond. In het telefoongesprek dat één van hen rond 21.30 uur met de chef van dienst voert, verzoeken zij om het verzenden van een SMS Alert.

De chef van dienst is het ermee eens dat dit een gepast middel is om in te zetten en start de procedure voor het verzenden van dit opsporingsbericht via SMS. Dit houdt onder meer in dat hij het korpspiket (beschikbaarheidsdienst vanuit het strategisch management) informeert en de meldkamer opdracht geeft het bericht voor te bereiden. De meldkamer zet het bericht klaar en informeert de persvoorlichter die dienst heeft. Om 21.45 uur wordt het bericht verzonden. In het bericht verzoekt de politie de abonnees uit te kijken naar een meisje met het signalement van Milly. De medewerkers van de noodhulp ter plaatse ontvangen het bericht ook en zij zijn van mening dat het razendsnel verzonden is. 'Ik heb nog niet eerder meegemaakt dat een SMS Alert er binnen een halfuur uit was' zegt één van hen daarover.

Amber Alert

Amber Alert biedt de mogelijkheid om een foto en geschreven signalement van een vermist kind via verschillende kanalen (tv, internet, billboards) onder de aandacht te brengen van een grote groep mensen. Een Amber Alert wordt landelijk verspreid. Het team Opsporingsberichtgeving van de unit Forensic Intelligence & Identification van het KLPD verstuurt het Amber Alert.

De richtlijnen voor het inzetten van een Amber Alert luiden als volgt³:

- Het vermiste kind moet jonger zijn dan 18 jaar.
- Er moet direct gevaar bestaan voor het leven van het kind of een directe vrees voor ernstig letsel.
- Er is voldoende informatie over het slachtoffer, een mogelijke ontvoerder of een gebruikte auto, zodat met een Amber Alert de kans vergroot wordt dat het kind gelokaliseerd kan worden.
- Het Amber Alert moet zo snel mogelijk na de ontvoering of vermissing worden gebruikt.

Via de infodesk ontvangt de chef van dienst van de nacht informatie over de mogelijkheden van Amber Alert. De aanwezigen in de nacht hebben overleg over de inzet van Amber Alert. De medewerker van de noodhulp die als laatste rond 02.00 uur het huis van de familie Boele verlaat, doet bij terugkeer op het bureau een overdracht aan de chef van dienst van de nacht. In dit gesprek wordt de mogelijkheid van Amber Alert besproken. De chef van dienst bespreekt dit middel ook met de LPD en een medewerker van het KLPD. Het overleg met de KLPD vindt rond 04.45 uur plaats. Op basis van de verkregen informatie besluit de chef van dienst het oordeel van de teamleiding TGO af te wachten en niet in de nacht over te gaan tot het inzetten van Amber Alert. De volgende overwegingen liggen hieraan ten grondslag:

- Inzet van het middel in de nacht is weinig effectief omdat dan weinig mensen de boodschap zien.
- Gezien de tijd die verlopen is (al tussen het moment van het laatste contact met Milly en het moment van melden bij de politie) is er geen sprake meer van inzet van het middel direct na de verdwijning. Dit komt de effectiviteit niet ten goede.
- Er is geen concrete opsporingsinformatie die via het middel verspreid kan worden, bijvoorbeeld een (deel van een) kenteken of een waarneming dat het meisje tegen haar wil is meegenomen. Alleen het signalement van het meisje en het tijdstip van het laatste contact is bekend.
- Er zijn aanwijzingen dat Milly niet vertrokken is met de intentie ver weg te gaan. De nadruk ligt dus op opsporing in de buurt en daarvoor leent het reeds ingezette SMS Alert zich beter.
- Het inzetten van Amber Alert levert veel meldingen op die allemaal opvolging behoeven. Omdat opsporingscapaciteit een schaars middel is, laat de chef van dienst deze beslissing over aan de teamleiding van het TGO die tenslotte keuzes moet maken over de wijze waarop zij de (beperkte) capaciteit het meest effectief kan inzetten.
- Het inzetten van Amber Alert genereert veel media-aandacht.

³ www.amberalertnederland.nl, dd 25 september 2010

Tijdens deze besluitvorming en de voorbereidingen voor het eventueel inzetten van Amber Alert ligt de prioriteit van de politiemedewerkers ook bij het onderzoek naar een buurtbewoner die zich verdacht gedraagt en antecedenten blijkt te hebben. Het betreft niet de latere verdachte.

Om na besluitvorming door de teamleiding van het TGO eventuele inzet van Amber Alert snel mogelijk te maken, wordt alle informatie klaargezet. Op 11 maart kan vanaf 06.45 uur een Amber Alert worden verzonden.

Om 07.10 uur heeft de LPD telefonisch contact met de ouders van Milly. Zij geven de benodigde toestemming voor de inzet van Amber Alert.

Rond 08.00 uur verzorgen de chef van dienst van de nacht en de LPD de informatieoverdracht aan de teamleider van het TGO. In deze overdracht komt het middel Amber Alert ter sprake. Er wordt besproken dat de medewerker van het KLPD erop gewezen heeft dat een Amber Alert een mediacircus teweegbrengt waarmee het korps terdege rekening moet houden. De media-aandacht kan een grote belasting voor de familie zijn. De teamleider geeft één van de coördinatoren van het TGO de opdracht de inzet van Amber Alert verder te regelen. De zaakofficier wil eerst overleg plegen binnen de eigen organisatie voordat hij toestemming geeft voor een Amber Alert. In het overleg van de VKL dat op 11 maart rond 12.30 uur plaatsvindt, komt ter sprake dat toestemming van de officier van justitie nodig is voor het inzetten van Amber Alert. Rond 14.30 uur is de toestemming van het OM voor het publiceren van een persbericht met foto, het inzetten van Amber Alert en het uitzenden van een opsporingsbericht bij de teamleiding bekend. Het KLPD is rond 15.30 uur op de hoogte dat er toestemming is voor het verzenden van een opsporingsbericht. Deze toestemming komt van de landelijk hoofdofficier Opsporingsberichtgeving. In samenspraak met deze hoofdofficier wordt ook het Amber Alert verzonden.

Opsporingsberichtgeving

Op donderdag 11 maart wordt een politiebericht over de vermissing van Milly uitgezonden. In de televisie-uitzending van Vermist van vrijdag 12 maart komt de politiewoordvoerder aan het woord over deze vermissing. De boodschap is telkens dat alle opties door de politie open worden gehouden en het verzoek aan de kijkers is om contact op te nemen met de politie indien zij informatie hebben over deze zaak.

Norm

Alarmering van de buitenwereld vindt zo snel mogelijk na de verdwijning of ontvoering van een vermiste persoon plaats met behulp van relevante middelen. (Schouten & Van den Eshof 2002, www.amberalertnederland.nl dd 25 september 2010, Aanwijzing opsporingsberichtgeving Openbaar Ministerie 2009)

Conclusies

1. Voor de alarmering van de buitenwereld zijn drie middelen ingezet: een SMS Alert in de avond van 10 maart, een Amber Alert in de middag van 11 maart en de opsporingsberichtgeving via de tv. Het SMS Alert is snel en adequaat ingezet en is zeer relevant in de gegeven omstandigheden. Ook de opsporingsberichtgeving 's avonds is een belangrijk en goed getimed middel. De overweging van de chef van dienst nacht om op dat

moment geen Amber Alert te geven is juist. Enerzijds speelt de situatie midden in de nacht en anderzijds is niet voldaan aan de criteria. Terecht besluit hij het laten uitgaan van een Amber Alert over te laten aan de teamleiding TGO. In de loop van de dag ontstaat een onduidelijke situatie met betrekking tot de bevoegdheden rondom het versturen van het Amber Alert. De betreffende instructie is niet gevolgd. Op 11 maart wordt omstreeks 15.30 uur alsnog een Amber Alert verstuurd.

2. Er bestaat onduidelijkheid bij OM en Politie over de bevoegdheid tot het inzetten van het middel Amber Alert. De discussie hieromtrent leidt ertoe dat pas laat in de middag van de volgende dag een Amber Alert wordt uitgezonden. Het OM verkeert in de veronderstelling dat, in tegenstelling tot wat de Aanwijzing voorschrijft, er toestemming verkregen moet worden van het Landelijk Parket. Kennelijk is onbekend dat het versturen van een Amber Alert een eigenstandige bevoegdheid van de politie is.

2.10 Inzet van bijzondere opsporingsmiddelen

Telefoontaps

Op de avond van de vermissing vraagt de piketrechercheur die in dienst komt rond 22.45 uur bij de officier van justitie een spoedtap aan op de mobiele telefoon van Milly. Na het verkrijgen van de toestemming start om 23.13 uur de tap. De rechercheurs controleren diezelfde avond nog of de tap loopt. Dit is het geval maar er zijn geen gesprekken gevoerd.

Daarnaast worden de volgende telefoontaps gestart:

- Donderdag 11 maart: tap op de huislijn van de familie Boele voor het geval via deze lijn contact opgenomen wordt door Milly of iemand die meer weet over haar verblijfplaats.
- Donderdag 11 maart: taps op telefoons van twee buurtbewoners die gedurende het onderzoek in beeld komen (niet de latere verdachte).
- Zaterdag 13 maart: taps op de GSM's van enkele vriendinnen van Milly om eventueel contact met Milly vast te stellen en om inzicht te krijgen wat er in de sociale omgeving van Milly gebeurt.

Stealth SMS

Op de avond van de melding is een stealth SMS verzonden naar de GSM van Milly. Dit is een heimelijk SMS-bericht waarmee de locatie van de telefoon kan worden vastgesteld als het is ontvangen. Gezien het feit dat de telefoon is uitgeschakeld en nooit meer is ingeschakeld, levert dit middel geen informatie over de locatie van de telefoon op.

Helikopter

De inzet van een helikopter om ook vanuit de lucht te kunnen zoeken, wordt rond 21.45 uur op de avond van de vermissing met het KLPD besproken. In verband met laaghangende bewolking kan op dat moment geen helikopter worden ingezet. De volgende ochtend omstreeks 07.30 uur gaat de helikopter alsnog vliegen.

Observatie

Het pand van een mogelijk verdachte buurtbewoner is onder cameraobservatie geplaatst.

Speurhond

Om 21.53 uur heeft één van de medewerkers van de noodhulp ter plaatse, telefonisch contact met de medewerker van de Dienst Honden Geleiders die piket heeft. Hij legt hem de vraag voor of het zin heeft een speurhond in te zetten om het spoor van Milly vanuit de woning te volgen. De collega van de DHG (een diensthondgeleider en geen speurhondgeleider) geeft aan dat door de tijd die verstreken is en door het grote aantal mensen dat in- en uitgelopen is, de inzet van een speurhond geen zin heeft. De medewerker van de noodhulp ter plaatse bespreekt het advies van de diensthondgeleider met de chef van dienst. Deze besluit geen speurhond te laten komen om een spoor van Milly te volgen. Ook de LPD die om 23.30 uur ter plaatse is, neemt nogmaals met de collega van de noodhulp de mogelijkheden door voor de inzet van een speurhond. Hierbij hanteert hij de volgende overwegingen:

- Er is al vijf uur verstreken sinds het laatste contact met Milly. De ervaring van de LPD uit een recente zaak (oktober 2009) is dat de speurhondengeleider toen aangaf dat inzet van de speurhond na meer dan één uur geen zin heeft.
- Er is sprake van een sterk vervuilde PD doordat familieleden die een vergelijkbare geur hebben als Milly, het huis in en uitlopen. Overigens lopen er vele personen het huis in en uit.
- De LPD overweegt ook nog met een hond de deuren langs te laten gaan om te kijken of hij aanslaat. Hiermee wil hij een spoor van Milly op een plaats waar ze is aangekomen vaststellen. Familieleden zijn echter ook bij verschillende burens aan de deur geweest. De consequentie is dat hij bij elke woning waar de hond aanslaat (en gezien de vervuiling verwacht hij dat dit er verscheidene kunnen zijn) ook daadwerkelijk binnen moet treden om te zoeken. Dit vindt hij geen proportioneel politieoptreden.

Op basis van deze technische argumenten en de serieuze twijfel aan de legitimiteit van inzet van het middel kan hij zich vinden in het eerder genomen besluit geen speurhond in te zetten.

Bij de overdracht de volgende ochtend aan de teamleiding van het TGO, komt wederom het niet inzetten van de speurhond ter sprake. Omdat de teamleider onvoldoende overtuigd is van de deskundigheid van de geraadpleegde diensthondengeleider over de inzet van een speurhond, wil hij een oordeel van een deskundige op het gebied van speurhonden. Hiertoe wordt contact opgenomen met een deskundige van het KLPD. Deze persoon bevestigt dezelfde dag dat in de gegeven omstandigheden de inzet van een speurhond geen zin heeft.

Doorzoeken van woningen

Bij een tweetal woningen is de politie met toestemming van de bewoner binnentreden.

Het op grotere schaal binnentreden van woningen om deze te kunnen doorzoeken, is in de nacht van 10 op 11 maart 2010, overwogen door de LPD, eventueel in combinatie met het inzetten van een speurhond. Hij komt tot de conclusie dat hij het binnentreden van woningen, waarvan de bewoners wellicht niets te maken hebben met de verdwijning, niet proportioneel vindt. De hoofdofficier van justitie heeft aangegeven dat er beter moest worden aangegeven welke huisnummers 'buurmannen' huisvesten.

Tijdens een bezoek aan de buurt later in het onderzoek, overweegt de teamleider van het TGO samen met de tactisch coördinator wat er nodig is om alle woningen in de buurt te doorzoeken. Op dat moment wordt het idee niet verder uitgewerkt. Verschillende media hebben zich dan al kritisch uitgelaten over delen van de aanpak. Betrokkenen vrezen met het grootschalig doorzoeken van woningen het beeld van een 'razzia' op te wekken.

Norm

Inzet van bijzondere opsporingsmiddelen dient relevant te zijn en juridisch en technisch mogelijk (in bepaalde gevallen te beoordelen door specialisten). (Sackers 2010)

Afhankelijk van de ernst van de zaak moeten alle relevante bijzondere opsporingsmiddelen worden ingezet, die juridisch en technisch mogelijk zijn.

Conclusies

1. Indien Openbaar Ministerie en politie inzet van bijzondere opsporingsmiddelen nodig achten - gelet op aard en ernst van het misdrijf en/of het vereiste tempo van oplossing - kan naar bijzondere middelen worden gezocht, uiteraard binnen de wettelijke kaders. In dit onderzoek zijn de volgende middelen ingezet of overwogen: 1. telefoontaps, 2. de verzending van een stealth-SMS, 3. de inzet van een helikopter, 4. het plaatsen van een observatiecamera en 5. de inzet van een speurhond.
De inzet van de eerste vier middelen is relevant.
2. Het met enige kans op succes inzetten van een 'speurhond menselijke geur', wordt bepaald door de tijd die verstreken is tussen het verdwijnen van Milly en de mogelijkheid tot de daadwerkelijke inzet van de hond. Tevens is van belang of de PD 'vervuild' is en of de weersomstandigheden van invloed zijn. Tussen het moment van de verdwijning van Milly en de mogelijkheid tot het inzetten van de 'speurhond menselijke geur' is nagenoeg vijf uur verstreken. De PD is vervuild door de aanwezigheid van vele personen. De inzet van een dergelijke hond leidt dus niet tot enig resultaat. Het besluit om af te zien van inzet is terecht genomen.
3. Tenslotte moet de vraag beantwoord worden of alle relevante bijzondere opsporingsmiddelen wel zijn ingezet, gelet op de urgentie van deze zaak. De commissie heeft voor de beantwoording van deze vraag advies gevraagd aan Prof. mr. H.J.B. Sackers, hoogleraar Straff(proces)recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen (zie bijlage 7). Met hem concludeert de commissie dat dit niet het geval is. In deze casus is sprake van een redelijk vermoeden van een misdrijf. Verdedigbaar is dat wordt uitgegaan van artikel 279 Sr (onttrekking van een minderjarige aan het wettige gezag, strafdreiging zes jaren) en/of artikel 282 Sr (vrijheidsberoving, strafdreiging acht jaren). Verder is de informatie beschikbaar dat Milly het laatste telefonisch contact met haar moeder verbreekt omdat er 'een buurman met een kat' voor de deur staat. Deze combinatie van feiten is voldoende om van een redelijk vermoeden te mogen spreken tegen de nog onbekende verdachte, de 'buurman met de kat'. Daarnaast mag door de politie ook opsporing plaatsvinden naar getuigen. De 'buurman met de kat' kan ook als zodanig geduid worden. Dit leidt tot de conclusie dat de politie de woningen van derden mag betreden op zoek naar het slachtoffer en/of op zoek naar een verdachte of getuige. Dat het mag, betekent niet dat het ook voldoet aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Hierover stelt professor Sackers dat woningen van derden (woningen waarvan niet direct een redelijk vermoeden bestaat dat de verdachte zich daarin bevindt) op grond van de telefonische uiting van het slachtoffer over 'een buurman met een kat' zonder toestemming mogen worden betreden, in gevallen waarin naar algemeen

taalgebruik van een 'buurman' sprake is, of indien het minder duidelijk om een 'buurman' gaat, er een associatie met de kat te maken valt. Dan is in beginsel voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. (Sackers 2010)

2.11 Informatieorganisatie na het instellen van het TGO

Informatievoorziening aan de korpsleiding

Het SMS Alert wordt ook ontvangen door de districtschef, de korpschef en de plaatsvervangend korpschef. De districtschef en korpschef nemen contact op met de chef van dienst van de avond om zich te laten informeren over de zaak. De districtschef neemt deze zaak over van het korpspiket zodat het korpspiket beschikbaar is voor andere zaken. De korpschef heeft contact met de plaatsvervangend korpschef die binnen de korpsleiding de portefeuille opsporing beheert. De korpschef heeft tevens contact met de hoofdofficier van justitie. Op 11 maart tussen 00.00 uur en 02.00 uur is er via telefoon en SMS contact tussen de korpschef, plaatsvervangend korpschef, districtschef en hoofdofficier van justitie. Dit contact heeft als doel de strategisch verantwoordelijken op de hoogte te houden van de operationele gebeurtenissen. De korpschef concludeert dat door de inzet van het beschikbare personeel van de surveillancedienst, de wijkpolitie, de tactische en forensische recherche, in de nacht voldoende kwaliteit en capaciteit beschikbaar is. De korpschef concludeert dat opgeschaald moet worden naar TGO niveau en bespreekt dit met de districtschef.

De waarnemend chef van de Divisie Recherche Expertise en Ondersteuning (DREO), die de formele opdrachtnemer is van een TGO wordt rond 02.30 uur door de LPD geïnformeerd over de zaak. Ook hij is van mening dat op dat moment voldoende kwaliteit en capaciteit op de zaak is gezet. Met de LPD wordt afgesproken 's ochtends rond 06.00 uur opnieuw contact te hebben en indien de situatie niet is veranderd een TGO te starten. Dit is het geval en rond 06.30 neemt de waarnemend chef DREO vanuit de auto contact op met de plaatsvervangend korpschef. Deze geeft de formele toestemming voor het starten van een TGO. De waarnemend chef DREO start de voorbereidingen voor een TGO; er wordt een team geformeerd en een TGO ruimte klaar gemaakt. Hij informeert onder meer de functionaris die gaat optreden als teamleider TGO. Deze vertrekt terstond naar het bureau.

Overdracht aan de TGO leiding

De teamleider van het TGO komt rond 08.00 uur aan het bureau en wordt direct door de chef van dienst van de nacht en de LPD ingelicht over de zaak.

Bij deze briefing zijn verder de waarnemend chef van de DREO, de chef van de districtsrecherche en een recherchecoördinator aanwezig. Ook de zaakofficier sluit tijdens de briefing aan. De beide medewerkers van de noodhulp en de rechercheurs die de avond van tevoren ter plaatse zijn geweest zijn niet aanwezig.

De briefing wordt gedaan aan de hand van het overdrachtjournal dat de chef van dienst in samenwerking met de LPD heeft opgesteld. Hierin zijn de bevindingen opgenomen van de senioren die als eersten ter plaatse zijn gegaan en de piketrechercheurs die bij de zaak betrokken zijn. Deze functionarissen geven aan de hand van de feiten die zij in de avond en nacht gevonden hebben ook een aantal vervolgacties aan. In de nacht is ervoor gezorgd dat alle medewerkers hun processen verbaal van bevindingen opgemaakt hebben voordat zij naar huis zijn gegaan. Deze informatie is in de Basis Voorziening Handhaving beschikbaar voor de leden van het TGO.

Gedurende de overdracht worden in opdracht van de teamleider TGO door de districtsrecherche nog enkele telefoontaps gestart. Het tactisch onderzoek wordt na de briefing van het volledige TGO door dit team overgenomen.

Overdracht aan het TGO

De chef van DREO heeft intussen zorg gedragen voor het formeren van een TGO. Er is een ruimte klaargemaakt en de teamleden zijn bij elkaar geroepen. Om 11.00 uur brieft de teamleider het team. Hij doet dit aan de hand van het overdrachtjournaal van de chef van dienst van de nacht en de LPD. Op dat moment zijn door de VKL in overleg met de zaakofficier de acties voor de eerste dag bepaald en worden de teamleden met deze opdrachten aan het werk gezet.

Informatieorganisatie binnen het TGO

In de structuur van het TGO is het informatiemanagement geregeld. Er is een duidelijke taakverdeling tussen informatiecoördinatie, tactische coördinatie, forensische coördinatie en ondersteuningscoördinatie. Deze lijnen komen bij elkaar in de VKL. De teamleider is verantwoordelijk voor de integratie van tactiek, forensische opsporing en informatie. Voor het toetsen van de consistentie van de onderzoeksrichtingen en kritische reflectie op basis van hypothesen en scenario's is een analist dicht bij de teamleiding geplaatst. Met het bij elkaar roepen van de VKL en het overige team is deze structuur om 11.00 op donderdag 11 maart operationeel.

Norm

De verzamelde informatie wordt voortdurend door ter zake deskundigen geordend en geanalyseerd. Er worden scenario's bepaald op basis waarvan opsporingsactiviteiten worden verricht. (Fijnaut et al. 2007, Schouten & Van den Eshof 2002, Regeling Team Grootchalige Opsporing politie Zuid-Holland-Zuid 2007)

Conclusie

De start van het TGO op 11 maart om 8.00 uur is hét moment om de informatie die de vorige avond en nacht is verzameld op een rij te zetten en te analyseren. De bedoeling moet zijn een basis te leggen voor het maken van keuzes met betrekking tot de hoofdlijn van opsporing en de daarop te baseren acties.

Uit het onderzoek is de commissie niet gebleken, dat het korps expliciet was voorbereid op de mogelijkheid, dat een vermissing ook kan inhouden dat een ontvoering heeft plaatsgevonden. Verder valt op dat, behalve de LPD, niemand van de betrokken politiemensen, die de avond tevoren ter plaatse waren, bij deze overdracht aanwezig is. Dit klemt temeer omdat in de fase vóór de instelling van een TGO niet voorzien is in een aparte functionaris voor informatievergaring en – analyse.

Bij gebrek aan operationele herkenningspunten (ze staan overigens wel in het Handboek) voor een vermissing die ook een ontvoering kan zijn en bij gebrek aan de informatie van juist die politiemensen, die de avond tevoren met eigen ogen waarnemingen hebben gedaan en de sfeer in de familie en de omgeving hebben geproefd, loopt men het grote risico juist de informatie die ertoe doet, te missen of niet voldoende op waarde te schatten.

Na de start van het TGO ordenen en analyseren ter zake deskundigen de beschikbare informatie. Binnen het TGO zijn scenario's gedefinieerd en de teamleiding besluit het onderzoek breed te houden om tunnelvisie te voorkomen. De geanalyseerde informatie leidt daarnaast tot focus op specifieke onderzoeksvragen.

2.12 Organisatie, leiding en besluitvorming

Behandeling door de Noodhulp

Om 20.59 uur neemt de moeder van Milly via 0900-8844 contact op met de politie ZHZ. De medewerker van het Politie Service Centrum die de melding aanneemt verbindt haar na een kort gesprek door met de GMC. De centralist vraagt onder meer naar het tijdstip van het laatste contact, of het meisje eerder is vermist en haar signalement. Hij geeft aan dat hij politiemensen naar de woning toestuurt en vraagt de moeder van Milly alvast een recente foto van haar dochter klaar te leggen. De medewerkers van de noodhulp die ter plaatse gaan, arriveren om 21.15 uur bij de woning van de familie Boele. De medewerkers hebben snel na aankomst kort telefonisch contact met de chef van dienst om hem te informeren waarmee zij bezig zijn. Nadat het eerste verhaal van de familie Boele is aangehoord, nemen de medewerkers van de noodhulp rond 21.30 uur opnieuw contact op met de chef van dienst met het verzoek een SMS Alert te versturen. Het inzetten van dit middel is een bevoegdheid van de chef van dienst. Het informeren van het korpspiket maakt deel uit van de procedure voor het verzenden van een SMS Alert. Dit wordt door de chef van dienst gedaan. Het SMS Alert wordt ook ontvangen door de districtchef en de leden van de korpsleiding. De districtschef en de korpschef bellen de chef van dienst naar aanleiding van dit bericht om zich te laten informeren over de zaak.

Ter plaatse ondernemen de medewerkers van de noodhulp een aantal activiteiten die erop gericht zijn Milly te vinden. Zij laten de zus van Milly nagaan of er op de sociale media waar Milly op internet gebruik van maakt informatie over haar verblijfplaats circuleert. Zij laten de klaargelegde foto van Milly digitaliseren en mailen deze naar de GMC zodat andere eenheden gericht kunnen gaan zoeken. De medewerkers van de noodhulp nemen contact op met een collega van de Dienst Honden Geleiders over wat een speurhond in deze situatie kan betekenen. Zelf doorzoeken ze het huis van de familie Boele. Daarnaast is er contact met de chef van dienst over het inzetten van middelen waarvoor de noodhulpmedewerkers zelf niet bevoegd zijn deze in te zetten. Op basis van de informatie van de medewerkers van de noodhulp ter plaatse besluit de chef van dienst een SMS Alert te verzenden, geen speurhond van een naburig korps te laten komen en bij het KLPD te informeren of inzet van een helikopter mogelijk is. Daarnaast wordt al het beschikbare operationele personeel in het district ingezet om te gaan zoeken in de omgeving.

Aansturing door de LPD

In de loop van de avond komt ter sprake dat Milly als reden voor het afbreken van het laatste telefonisch contact opgeeft dat er een buurman met een kat voor de deur staat. Deze informatie plus de informatie dat de kierstandhouder van de deur afgebroken in de gang lag, doet de chef van dienst besluiten de recherche ter plaatse te laten komen. Als de informatie over de afgebroken kierstandhouder bekend wordt, besluit de chef van dienst in overleg met de medewerkers ter plaatse de woning als PD aan te merken. Hij informeert de piketrechercheurs van het district, de piketrechercheur van de UFO en de LPD.

Het aanmerken van de woning als PD en de bijbehorende maatregelen brengen enige structuur in de tot dan toe wat onoverzichtelijke situatie. Het versterkt bij alle aanwezigen, zowel de medewerkers

van de noodhulp als de ouders, dat de vermissing zorgwekkend is en dat er rekening gehouden wordt met een misdrijf.

Met de komst van de LPD gaat de aansturing ter plaatse over van de medewerkers van de noodhulp naar deze functionaris. De medewerkers van de noodhulp ter plaatse communiceren vanaf dat moment direct met de LPD. De LPD onderhoudt het contact met de chef van dienst.

Op aanwijzing van de LPD start een eerste buurtonderzoek. Eén van de tactisch rechercheurs brieft de eenheden die bij de buurtbewoners gaan aanbellen. Eén van de medewerkers van de noodhulp die als eerste bij de woning ter plaatse is gegaan, neemt de coördinatie van dit buurtonderzoek verder op zich. Hij zorgt ervoor dat de informatie die het onderzoek oplevert bij de LPD komt. De tactisch rechercheurs gaan terug naar het bureau om de spoedtap te controleren. De rechercheur van de UFO die nog voor de LPD is aangekomen, heeft dan al een forensisch onderzoek in de woning uitgevoerd.

Aansturing door de chef van dienst

De operationele verantwoordelijkheid gedurende de avond en nacht is in handen van de chef van dienst. De dienst van de chef van dienst van de avond loopt om 23.00 uur af. Zijn opvolger voor de nacht arriveert rond 22.30 uur. Omdat rond dat moment veel verschillende acties zijn uitgezet, blijft de chef van dienst van de avond langer aanwezig om zijn opvolger te ondersteunen. Hij regelt onder meer dat de chef van dienst in district Dordrecht/Zwijndrechtse Waard is vrijgemaakt voor de coördinatie van deze vermissing. Zijn overige taken worden overgenomen door de collega van het district Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Zodra de chef van dienst van de avond de indruk heeft dat zijn collega voor de nacht de zaak onder controle heeft, verlaat hij rond 02.00 uur het bureau.

Opschaling naar TGO

De formele besluitvorming voor het starten van een TGO volgt de volgende stappen⁴:

1. Vooroverleg over de inzet van een TGO
Dit vooroverleg vindt plaats tussen de (plaatsvervangend) districtschef, de chef recherche van het district, de (plaatsvervangend) chef DREO, de recherche officier, de teamleider TGO en eventueel coördinator TGO.
2. Aanvraag TGO
De districtschef vraagt formeel recherchebijstand in de vorm van een TGO aan bij de korpsleiding.
3. Besluit TGO
De korpsleiding besluit na instemming van de recherche officier tot het al dan niet inzetten van een TGO. Indien de recherche officier en de chef DREO geen overeenstemming bereiken over het al dan niet inzetten van een TGO treden de hoofdofficier en de korpschef met elkaar in overleg.

⁴ Regeling Team Grootschalige Opsporing Politie Zuid-Holland-Zuid, November 2007

4. Opdracht TGO

Na het besluit van de korpsleiding tot inzet van een TGO geeft de districtschef opdracht daartoe aan de chef DREO.

Het informeren van alle betrokken verantwoordelijken volgt in de nacht van 10 op 11 maart de volgende lijn:

Voor het verzenden van een SMS Alert is toestemming van het korpspiket nodig. Dit is het eerste contact dat de chef van dienst over de zaak heeft met een vertegenwoordiger van de korpsleiding. Door het SMS Alert worden onder meer de districtschef van het betreffende district, de korpschef en de plaatsvervangend korpschef geïnformeerd. Zowel de districtschef als de korpschef laat zich door de chef van dienst telefonisch informeren over de zaak. De korpschef heeft contact met de districtschef, de hoofdofficier van justitie en de plaatsvervangend korpschef die binnen de korpsleiding de portefeuille opsporing beheert. De korpschef en de districtschef bespreken de opschaling van de zaak. Hierin komt het instellen van een TGO wel aan de orde maar is geen sprake van een besluit. De opschaling met het beschikbare personeel is volgens hen op dat moment voldoende. De afspraak in het korps is dat een districtschef bij de korpsleiding een verzoek doet voor een TGO. Deze toestemming van de korpsleiding is ingebouwd omdat een TGO veel capaciteit weg trekt bij verschillende onderdelen van het korps. De districtschef is vervolgens de formele opdrachtgever aan de chef van de DREO.

Tussen 03.00 en 03.30 uur zitten de chef van dienst, LPD, tactisch rechercheurs en de medewerkers van de noodhulp die als eersten ter plaatse zijn gegaan bij elkaar om nogmaals de bevindingen van de avond door te nemen. Op basis van dit overleg besluiten de chef van dienst en de LPD de districtschef te adviseren een TGO te gaan starten. De chef van dienst heeft hierover contact met de districtschef. De LPD informeert de waarnemend chef van de DREO. De waarnemend chef DREO is op dat moment nog niet op de hoogte. Op basis van de informatie besluit hij rond 06.00 uur nogmaals contact te hebben met de LPD. Als de situatie dan nog niet veranderd is, is hij van mening dat een TGO gestart moet worden. De optie om die nacht nog een TGO te starten, is wel besproken. De overwegingen om dit de volgende ochtend te doen luiden als volgt:

- De eerste maatregelen die zijn ingezet met het beschikbare personeel in de avond en nacht zijn voldoende en van voldoende kwaliteit.**
- Als het TGO vroeg in de ochtend wordt gestart, kan de eerste dag ten volle benut worden. Het in de nacht al bij elkaar roepen van het team heeft consequenties voor de beschikbaarheid gedurende de volgende dag.**

De waarnemend chef DREO vertrekt rond 06.00 uur naar het bureau. In de auto heeft hij contact met de rechercheofficier. Deze is nog niet op de hoogte van de zaak. Daarna heeft hij telefonisch contact met de plaatsvervangend korpschef. Volgens de waarnemend chef DREO komt in dit gesprek de formele toestemming voor het starten van een TGO. Hierop neemt hij, nog steeds vanuit de auto, contact op met de teamleider TGO en zet hij bij andere medewerkers de opdracht uit een TGO ruimte in orde te maken.

Als hij aankomt bij het bureau sluit hij aan bij de overdracht die de chef van dienst en de LPD geven aan de teamleiding van het TGO. Gedurende deze overdracht gaat de leiding van het onderzoek over van de chef van dienst naar de teamleider TGO.

Aansturing van het TGO

De teamleider van het TGO is operationeel verantwoordelijk voor het onderzoek. Hij bepaalt in overleg met de VKL en de zaakofficier de richting van het onderzoek. Dagelijks bespreekt hij in de briefings de stand van zaken met het team. De teamleden krijgen via een opdrachtformulier hun opdrachten ook op schrift.

De teamleider legt verantwoording af aan de chef van de DREO. Ook in dit onderzoek heeft hij regelmatig contact met de waarnemend chef DREO. Daarnaast is er dagelijks contact met de plaatsvervangend korpschef over het TGO. De reden hiervan is dat deze functionaris in zijn rol als voorzitter van de regionale stuurploeg onder meer verantwoordelijk is voor de wijze waarop rechnercapaciteit verdeeld wordt. Naarmate het onderzoek vordert, heeft de teamleider ook vaker contact met de korpschef. Enerzijds omdat de korpschef geïnteresseerd is in de voortgang van het onderzoek en het team, anderzijds omdat de druk van de media op het korps in relatie tot dit onderzoek toeneemt. De rol van de waarnemend chef DREO in de strategische aansturing van het TGO wordt hiermee minder prominent.

Na enige dagen start op initiatief van de korpschef de voorbereiding van een expertmeeting. Milly is nog niet gevonden en hij vindt het belangrijk voor een impuls aan het TGO om deskundige buitenstaanders een oordeel over de ingezette activiteiten te laten geven. Voordat deze expertmeeting heeft plaatsgevonden, meldt de verdachte zich echter aan het bureau.

Norm

Opschaling geschiedt volgens het formeel vastgelegde protocol en zo snel als wordt vereist door de aard van de zaak, zodat besluitvorming op het juiste niveau plaatsvindt. (Regeling Team Grootchalige Opsporing politie Zuid-Holland-Zuid, 2007)

Conclusies

1. De besluitvorming tot opschaling is niet verlopen volgens het vastgelegde protocol maar via de informele lijn. Hoewel dat voor de noodzakelijke voortgang van een zaak niet nadelig hoeft te zijn, brengt een dergelijke manier van handelen wel verwarring met zich mee. Wie is nu verantwoordelijk? Wie gaat nu doorzetten als dat echt nodig is? De hoger geplaatsten blijven dit verwachten van degenen, die volgens het protocol de leiding hebben, de wat lager geplaatsten hebben het gevoel, dat de hoogste leiding de zaak heeft overgenomen. Deze ontwikkeling is ook in de feiten van dit geval te zien. Het gevolg daarvan is (ook in dit geval), dat men de door de leidinggevers ter plaatse (chef van dienst en LPD) genomen besluiten, al dan niet als voldongen feiten, gaat aanvaarden. Het brengt ook met zich mee, dat het TGO start op donderdagmorgen 11 maart om 08.00 uur.

2. Het tweede deel van de norm luidt 'zo snel als vereist wordt door de aard van de zaak'. Alle bij de zaak betrokken politiemensen op woensdagavond 10 maart, vinden het een 'zorgelijke vermissing'. Dit houdt in dat het hier, naar de kennis en ervaring van deze politiemensen, niet gaat om het gebruikelijke geval van een meisje dat na enige tijd wel weer zal opduiken. Dit betekent dat de opsporingsacties gericht zijn op het gegeven dat er mogelijk sprake is van een ernstig misdrijf waarvan een 12-jarig meisje, inwonster van de stad Dordrecht, het slachtoffer is geworden. Het betekent ook dat de inzet van andere opsporingscapaciteit (TGO), met begrip voor de organisatorische consequenties voor het korps, sneller had kunnen plaatsvinden.
3. De feitelijke besluitvorming in de zaak en daarmee alle afweging over de inzet van opsporingsmiddelen, heeft zich in de eerste twaalf uur dan ook voornamelijk afgespeeld op het niveau van de gebruikelijke operationele leiding. Dit hebben de betrokken functionarissen overigens prima gedaan en met grote inzet. Tot de hoger geplaatsten is het dilemma, zoals onder 2 geschetst, niet of niet voldoende doorgedrongen. Dat hangt ook samen met het feit, dat de informatieverzameling en -ordering (zie paragrafen 2.2 en 2.11) niet op orde was en de omstandigheid dat het fenomeen van vermissing (vooral van meisjes van deze leeftijd) vrij veel voorkomt. De commissie is van oordeel, dat in het geval van de vermissing van Milly sneller en op een hoger leidinggevend niveau had moeten worden gewerkt.

2.13 Communicatie met de media

Op de avond van de vermissing wordt een SMS Alert verzonden. Behalve het mobiliseren van burgers om uit te kijken naar het vermiste meisje is hiermee ook de pers op de hoogte van de vermissing. Het verzenden van dit bericht leidt nog niet tot veel media-aandacht.

Persberichten voor het moment dat de verdachte zich meldt

Algemeen geldt dat in een TGO de zaakofficier van justitie overlegt met de teamleider van het TGO welke informatie er in het belang van het onderzoek prijs gegeven kan worden. De teamleider informeert de politievoorzitter die in deze operationele fase van een onderzoek verantwoordelijk is voor de berichtgeving over de feitelijke taakuitvoering door de politie. De zaakofficier informeert de persofficier van justitie. De persofficier accordeert alle persberichten die de politie in relatie tot een TGO verspreidt. Indien er verschil van mening bestaat over het uitgangspunt van het bericht, is de persofficier degene die besluit hoe het bericht naar buiten moet worden gebracht. Deze lijn is bij het verspreiden van persberichten in deze zaak ook gevolgd.

In de loop van donderdag 11 maart, laat de politie een eerste persbericht uitgaan. Na het publiceren van het persbericht komt de media-aandacht op gang. Op donderdag ligt hierbij de nadruk op het laat verzenden van het Amber Alert. Dagelijks, met uitzondering van zondag 14 maart, verschijnt een persbericht met feitelijke informatie over de acties die door de politie zijn uitgevoerd. Het doel is burgers op de hoogte te houden van de laatste stand van zaken.

Woordvoering

Bij de start van het TGO is er een persvoorlichter van de politie aan het team gekoppeld. Over contact met de media vindt voortdurende afstemming plaats. Mondelinge antwoorden op vragen van de pers zijn afgestemd met de teamleiding en omgekeerd geven ook de teamleider en zaakofficier aan welke informatie zij naar buiten willen brengen. Naar aanleiding van vragen over het laat inzetten van Amber Alert beperkt de woordvoering zich tot het meegeven van de globale overwegingen. Door de media-aandacht die de vermissing genereert, wordt op vrijdag een tweede politiewoordvoerder aan het onderzoek verbonden.

In de berichtgeving naar de pers wordt gesproken over een vermissing waarbij een misdrijf niet kan worden uitgesloten. Het doel van de berichtgeving is behalve het informeren ook het verkrijgen van informatie van het publiek. Niet alleen de politie heeft hier in de berichtgeving de nadruk opgelegd maar ook de ouders van Milly hebben een oproep gedaan in de media. Dit is met instemming van politie en OM gedaan.

Hoewel binnen het TGO met het verstrijken van de tijd het scenario van een misdrijf steeds waarschijnlijker wordt, wordt in de berichtgeving naar de media vastgehouden aan de term vermissing. Dit gebeurt uit pieteit met de familie en om verdere maatschappelijke onrust te voorkomen. De beslissing om in de berichtgeving vast te houden aan een vermissing wordt niet gemotiveerd door de overweging dat daardoor in een latere fase van het onderzoek juridische problemen zouden kunnen ontstaan. Er wordt met betrekking tot de communicatie intern wel een discussie gevoerd over het benoemen van een misdrijf maar dan vooral over de vraag van welk misdrijf er eigenlijk sprake is.

Rol van de ouders

In de communicatie wordt voortdurend rekening gehouden met de familie van Milly. Dit is één van de redenen om niet concreet alle mogelijke scenario's in de media toe te lichten. Omdat elk fysiek spoor van Milly ontbreekt, wordt geïnvesteerd in het verkrijgen van informatie van het publiek. De oproepen van de ouders in verschillende media zijn ook in dat licht gedaan.

Media benaderen de politie met het verzoek om te mogen spreken met de ouders van Milly. Dit verzoek wordt door de teamleiding zowel overwogen vanuit het oogpunt van de belasting van de ouders als vanuit het oogpunt van de consequenties voor het onderzoek. Uiteindelijk wordt geconcludeerd dat een oproep in het tv-programma Hart van Nederland, mits goed geregisseerd, mogelijk is. De politie houdt de regie op wat er uitgezonden wordt. Afspraken hierover zijn schriftelijk vastgelegd.

Norm

Communicatie vindt onder verantwoordelijkheid van het OM snel, zakelijk en zo transparant mogelijk plaats, rekening houdend met enerzijds het opsporingsbelang en anderzijds de privacy van betrokkenen. De communicatie is alert, assertief en het resultaat van nauwe samenwerking tussen OM en politie. (Aanwijzing voorlichting en opsporing Openbaar Ministerie, 2007)

Conclusies

1. In de communicatie met de media wordt niet alleen datgene vermeden wat het onderzoek en de privacy van Milly en haar familie kan schaden, maar alles wat op een actieve en duidelijke communicatie lijkt.
Politie en OM volstaan met te zeggen, dat Milly is verdwenen/vermist en daar blijft het bij. Daarnaast is niet alert en assertief gereageerd op ontstane incidenten en juiste en onjuiste berichten in de media. Alhoewel in het eerste persbericht wordt aangegeven dat een misdrijf niet wordt uitgesloten, wordt in de communicatie vastgehouden aan een 'vermissing', terwijl duidelijk is dat het niet zomaar een vermissing betreft. Het OM vervult, vanuit de driehoek, een dominante rol ten aanzien van de inhoud van de berichtgeving. De burgemeester noch de korpschef heeft nadrukkelijk de eigen verantwoordelijkheid ingevuld. In de communicatiestrategie is ook daardoor onvoldoende rekening gehouden met de emoties in de samenleving.
Door een gebrek aan transparantie over de operationele activiteiten is onvoldoende ingespeeld op de gevoelens in de omgeving. Zelfs tijdens het zoeken in de tuin van de buurman, voor ieder duidelijk zichtbaar, is vastgehouden aan de 'vermissing'. Dat zowel politie als OM binnenskamers ervan uitgaan dat er een misdrijf heeft plaatsgevonden (en daarop terecht al hun activiteiten afstemmen) is niet gecommuniceerd.
2. Deze defensieve wijze van communiceren, heeft ertoe geleid dat de media op vrij grote schaal zelf op onderzoek zijn uitgegaan, zelf opties hebben bedacht, beweringen hebben gedaan et cetera, waardoor bij een aantal van de medewerkers van het korps ZHZ verontwaardiging en gekwettheid is ontstaan. Zo is bijvoorbeeld beweerd dat het korps Zuid-Holland-Zuid de latere verdachte zou hebben beschermd omdat hij een politiemans was. Daarvan is de commissie niets gebleken.

3. **Hoewel communicatie van wezenlijk belang is, blijkt dat de expertise van de communicatieadviseurs beperkt en bescheiden wordt ingezet. Conform de landelijke TGO regeling en de daarvan afgeleide regeling voor het korps ZHZ zijn deze medewerkers niet (ook niet ad hoc) aanwezig in TGO of VKL en wordt min of meer pasklare informatie aangereikt die door de afdeling communicatie vervolgens met de media wordt gecommuniceerd. Deze werkwijze doet afbreuk aan de kwaliteit van de te communiceren informatie. De commissie adviseert deze keuze alsnog te overwegen en de communicatieadviseur bij de overleggen binnen het TGO nadrukkelijker te betrekken. In het huidige construct ontbeert hij essentiële informatie voor een goede communicatie of kan deze onvoldoende op waarde inschatten.**

2.14 Het contact met de familie Boele

Op de eerste avond van de vermissing komen al veel politiefunctionarissen over de vloer bij de familie Boele. Eén van de medewerkers van de noodhulp neemt hierbij de rol van contactpersoon naar de familie op zich. Waar zijn collega's vooral een functioneel contact onderhouden, is het contact dat hij met de familie heeft op deze eerste avond meer emotioneel geladen.

Na de start van het TGO verloopt het contact met de familie via de familierechercheurs. De afspraak is dat elk contact dat politie of OM met de familie heeft, wordt aangekondigd door de familierechercheurs. De rechercheurs hebben een plaats buiten het onderzoek en fungeren als contactpersoon tussen de familie en het TGO. Zij hebben binnen het team uitsluitend contact met de tactisch coördinator. De familie krijgt bij de eerste kennismaking met het familiekoppeel de gelegenheid om aan te geven of er wel sprake is van een 'klik'. De familierechercheurs ervaren het contact met de familie als zeer positief. Na de kennismaking ontstaat snel een sfeer van wederzijds vertrouwen. In de eerste fase van het onderzoek besteden de familierechercheurs veel aandacht aan het afschermen van de familie van de media. Daarnaast zorgen zij ervoor dat informatie over het onderzoek in de vorm van persberichten bekend is bij de familie voordat berichtgeving in de media verschijnt. De familie is zeer tevreden over het contact met de familierechercheurs.

De politievoorlichter begeleidt de familie van Milly in hun voorbereiding op contacten met media.

Norm

De politieorganisatie draagt zorg voor de familie van de vermiste persoon door de inzet van familierechercheurs. (Regeling Team Grootschalige Opsporing politie Zuid-Holland-Zuid, 2007)

Conclusie

Het contact met de familie is adequaat en zorgvuldig verlopen. Er is voor gewaakt dat hulpverlening en opsporing met elkaar conflicteren.

3. Conclusies en aanbevelingen

De commissie komt, door beschouwend op het onderzoek terug te zien, tot een algemene conclusie om aan haar opdracht te voldoen en een oordeel te geven over de kwaliteit van de geleverde prestaties door de politie en het OM. Weliswaar wordt in de opdracht van de beheersdriehoek van het korps ZHZ gesproken over 'toetsing aan protocollen en procedures', maar de commissie is van mening dat een uitgebreider en exacter normenkader (zie paragraaf 1.3) nodig is om dit doel te bereiken. Protocollen en procedures zijn immers afgeleid van onderliggende wetten, regels, richtlijnen en manieren van optreden (vakmanschap en leiderschap). Op basis hiervan heeft de commissie dan ook een eigen normenkader opgesteld.

Op het onderzoek als geheel terugziend, luidt het oordeel dat de politie operationeel een behoorlijke prestatie heeft geleverd. Omdat in de eerste uren na de vermissing qua aanpak werd uitgegaan van een met regelmaat voorkomende casus, heeft de politie vanuit deze optiek adequaat gereageerd en gehandeld. Het korps heeft na de melding van Milly's verdwijning, met een grote inzet van de beschikbare operationele eenheden gehandeld. Er is snel een organisatie ingericht in en rond de woning van de familie Boele. Er is relevant onderzoek ingesteld in de buurt, in de sociale en digitale omgeving, in de woning zelf, naar de relaties van Milly en bovendien zijn opsporingsmiddelen ingezet en is informatie verzameld. Wel werd de verdwijning van Milly in toenemende mate als zorgelijk ervaren.

Het positieve oordeel is gerechtvaardigd door het tempo waarin in de eerste uren is gewerkt om een goed beeld van de situatie te krijgen, door de inzet van de medewerkers van de noodhulp, de wijkpolitie en de recherche en door het intensieve leidinggeven aan deze organisatie door de beide chefs van dienst in de avond en de nacht

Naast het bovengenoemde positieve oordeel over het politieoptreden in de eerste uren constateert de commissie ten aanzien van vier punten dat, snel na het begin van de opsporing en des te sterker in de loop van het onderzoek, meer urgentie en aandacht door de leidinggevenden had moeten worden ontwikkeld.

Deze vier punten zijn:

- de informatieverzameling vanaf de start van het onderzoek.
- de urgentie van de vermissing van Milly.
- de inzet van de bijzondere opsporingsmiddelen.
- de communicatie (met de media)

De informatieverzameling vanaf de start van het onderzoek

Het eerste aspect dat opvalt, is de informatieverzameling vanaf de start van het onderzoek. Bij de taak om een goed onderscheid aan te brengen in wat belangrijk en onbelangrijk is, scheidt de politieorganisatie risico's van informatieverlies door niet vanaf het begin één functie in te bouwen waarbinnen de gegevens worden verzameld, geanalyseerd en op basis waarvan effectief gerichte politie-inzet kan plaatsvinden. Hierin is pas voorzien na de start van een TGO. Dit heeft in dit geval tot

gevolg gehad, dat de allereerste informatie (en de laatste informatie van Milly zelf) niet op waarde is geschat. Dit laatste contact met een buurman, die met één van de katten voor de deur stond, was reeds bij het eerste contact met de politie bekend en werd later op de avond in een gesprek met de ouders bevestigd. Hoewel er veel waardering is voor de snelheid waarmee conform de regelgeving door de medewerker van het Politie Service Centrum (PSC) is doorgeschakeld naar de Gemeenschappelijke Meldcentrale (GMC) is het opvallend dat deze belangrijke informatie niet is doorgegeven. Daarom was dit ook niet bekend bij de medewerkers van de noodhulp die ter plaatse gingen.

Verder is de informatie (en gevoelens over de ernst van de zaak) van direct betrokken politiemensen op 10 maart 's avonds niet rechtstreeks door de TGO-leiding op 11 maart om 08.00 uur in ontvangst genomen. Dit heeft er mede toe geleid dat het onderzoek vanaf het begin heel breed is opgezet. Alle mogelijkheden zijn open gehouden en pas in de loop van de dagen ná 11 maart is de focus gericht op de directe omgeving van Milly's woning. Men kan er, zeker in de huidige tijd, begrip voor hebben dat tunnelvisie, het zonder meer één onderzoeksrichting inslaan, moet worden vermeden. Dit mag er echter niet toe leiden dat het keuzeproces met betrekking tot de beschikbare informatie te lang wordt uitgesteld.

De urgentie van de vermissing van Milly

Het tweede en meest in het oog springende aspect is de wijze waarop met de urgentie van de vermissing van Milly is omgegaan. Dat kinderen vermist worden of korte tijd onvindbaar zijn, komt heel veel voor. De politie wordt daarin vaak te hulp geroepen en er zijn vaste protocollen en procedures voor. In veel gevallen is snel duidelijk, dat bij een vermissing niet direct aan een misdrijf gedacht hoeft te worden. Ook in Dordrecht hebben zich kort voor de verdwijning van Milly nog enkele gevallen voorgedaan, die niets ernstigs behelsden.

In het geval van Milly vinden alle betrokken politiemensen de verdwijning echter direct zorgwekkend. Geen enkel feit geeft in de eerste uren ook maar enige geruststelling. Hoe lang kan men in een dergelijk geval blijven denken dat het wel mee zal vallen? Wanneer komt het punt dat, omdat de verdwijning op geen enkele wijze te relateren is aan de eigen wil van Milly, men ervan uit moet gaan dat er een ernstig misdrijf is gepleegd? In het verloop van deze zaak heeft de commissie dit moment, dit beslispunt, niet teruggevonden.

Het risico dat een ernstig misdrijf is gepleegd, speelt bij elke verdwijning een rol. Dit risico is des te groter als er aanwijzingen zijn dat er sprake is van een onvrijwillige verdwijning en het een minderjarige van 12 jaar of jonger betreft. Dit moet onderkend worden door de politieorganisatie en er moeten maatregelen getroffen worden om te voorkomen, dat men te lang 'blijft hangen' in een onschuldig scenario. De commissie is van mening dat met name de hogere leiding van de politie en het OM zich van dit dilemma onvoldoende bewust is geweest en dat de verdwijning door hen te lang als 'business as usual' is beschouwd. Vanuit dat bewustzijn en het vigerende beleid hebben zij de sturing op de opsporingsactiviteiten over gelaten aan de chefs van dienst en de piketofficier van Justitie. Daarom is ook niet direct een heldere beslissing genomen met betrekking tot de urgentie van de zaak en de als gevolg daarvan noodzakelijke opschaling. Ook rijst nog de vraag wat het afbreukrisico is van een optreden als had een ernstig misdrijf tegen Milly plaatsgevonden, terwijl dan

later blijkt dat dit niet zo is. Deze zogenaamde 'vals positief' is toch in alle opzichten te verkiezen boven het tegendeel.

De hier geschetste houding van de hogere leiding heeft ertoe geleid, dat ondanks alle ongerustheid de behandeling van de zaak op woensdag 10 maart tot de volgende dag om 08.00 uur in handen blijft van de gebruikelijke operationele leiding. Er is niet opgeschaald naar hoger leidinggevend niveau bij diverse beslissingen over bijzondere opsporingsmiddelen, bij het analyseren en beoordelen van de beschikbare informatie en ook niet bij de communicatie met de media. De commissie komt nog terug op deze aspecten.

De inzet van de bijzondere opsporingsmiddelen

Het derde aspect betreft de inzet van de bijzondere opsporingsmiddelen. Ook hier is er samenhang met het voorgaande. Bij een beoordeling van een verdwijning als zeer ernstig, er is een 12-jarig meisje van haar vrijheid beroofd of nog erger, past het zo snel mogelijk inzetten van alle mogelijke middelen tot haar opsporing. De beoordeling van de vraag wat kan en wat niet (juridisch en technisch), moet op een dergelijk moment niet worden overgelaten aan het aanwezige operationele kader. Dit omdat er natuurlijk wel een afbreukrisico schuilt in een aantal facetten van het politieoptreden in het licht van schending van het recht op privacy van burgers. De chefs van dienst en de LPD hebben met name over de inzet van de speurhond en de mogelijkheid van het betreden van woningen onderling contact gehad, afwegingen gemaakt en beslissingen genomen. De commissie heeft daarvoor veel waardering omdat ze, gegeven de omstandigheden en binnen het kader van hun mogelijkheden, juist zijn geweest en te billijken. Maar de vraag blijft, of de beslissing over de mogelijkheid van het betreden van de woningen in de buurt, inhoudelijk niet anders had uitgekapt als deze op een hoger niveau, met meer kennis en met meer mogelijkheid om verantwoording te dragen, was genomen. Ook al lieten de hogere leidinggevendenden van politie en OM zich telefonisch op de hoogte houden van de voortgang, was het aan te bevelen geweest dat zij ook in de eerste uren met meer gevoel voor urgentie daadwerkelijk bij de belangrijke beslissingen betrokken waren geweest en feitelijk leiding hadden gegeven aan de politie activiteiten. Essentieel daarvoor is uiteraard de beslissing over de urgentie van de zaak, zoals hiervoor aangeduid.

De commissie kan zich overigens geheel vinden in de beslissing om, op technische gronden, geen speurhond in te zetten, al is het advies van de juiste expert veel te laat ingewonnen. Men kan zich overigens de inzet van de speurhond ook indenken om niets onbeproefd te laten.

Wat het betreden van woningen betreft, heeft de commissie het advies van prof. mr. Sackers ingewonnen (zie bijlage 7) om duidelijk te krijgen of het vlak na de verdwijning van Milly en mede gelet op de informatie over 'de buurman met één van de katten', juridisch mogelijk was geweest om, zo nodig tegen de wil van bewoners, woningen te betreden. Prof. mr. Sackers concludeert dat dit mogelijk zou zijn geweest tegen de achtergrond van het vermoeden van een ernstig misdrijf ten opzichte van Milly en/of op basis van de gedachte, dat een verdachte mogelijk zou kunnen worden opgespoord. De commissie kan zich in deze conclusie vinden. In het onderzoek is deze mogelijkheid niet op het juiste moment en op het juiste niveau overwogen.

De communicatie (met de media)

Ten slotte verdient als vierde aspect de communicatie met de media aandacht, ook al omdat de media in deze zaak offensief te werk zijn gegaan. Deze werkwijze heeft velen in het korps Zuid-Holland-Zuid getroffen, gekwetst en beledigd. Men heeft het gevoel gekregen dat de integriteit van zowel het korps als die van individuele leden van het korps in twijfel is getrokken. Voor deze gevoelens kan de commissie zeker begrip hebben. De commissie is anderzijds niet positief over het gevoerde communicatiebeleid. In feite is er niet met de media gecommuniceerd over het onderzoek. Er is in de loop van de dagen tussen 10 en 16 maart (en ook daarna) slechts behoudend gereageerd op de berichten in de media. Uiteraard is het moeilijk om goede informatie te geven over een onderzoek als men niets kwijt wil of men zelf in het duister tast. Het is alleszins opmerkelijk dat de opsporingsactiviteiten van het TGO gestoeld waren op het sterke vermoeden dat er sprake was van een ernstig strafbaar feit en dat politie en OM in de communicatie 'alle opties' open hield. Er is veel begrip voor de betrachte piëteit richting de ouders van Milly, maar door deze opstelling hebben de politie en het OM de indruk gewekt de zaak niet serieus genoeg te nemen. Dit heeft agressie gewekt bij de media, omdat velen dachten of meenden te weten dat de zaak heel ernstig was, en helaas terecht.

De commissie is van mening dat uit de vier voorgaande conclusies ten aanzien van de urgentie van de vermissing, de informatieverzameling vanaf de start, de inzet van de bijzondere opsporingsmiddelen en de communicatie (met de media) lessen moeten worden getrokken voor noodzakelijke verbeteringen in de nabije toekomst.

Bovenstaande beschouwing en conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen:

Geef blijvend aandacht aan professionalisering

De commissie heeft veel waardering voor de professionaliteit en inzet van het korps in dit onderzoek. De goede dingen zijn gedaan en veel dingen zijn goed gedaan. Om deze professionaliteit te waarborgen, verdient het aanbeveling de professionalisering en het vakmanschap van het korps blijvend verder te ontwikkelen.

Het vigerende beleid ten aanzien van de rolverdeling tussen de chef van dienst /piketofficier van Justitie en de hogere leidinggevende van de politie/recherche(hoofd)officier van Justitie in dit soort ernstige opsporingsactiviteiten dient opnieuw te worden bezien. De belangrijkheid van de beslissingen die moeten worden genomen vragen meer kennis en meer mogelijkheid om verantwoording te nemen en te dragen. De beschikbare kennis over vermissing en ontvoering zoals is vastgelegd in bijvoorbeeld het Handboek vermiste personen (2002) moet worden toegepast.

Tijdig opschalen

Een verdwijning of vermissing van jonge kinderen (categorie 1 uit het protocol vermiste personen), waarbij het niet gaat om een 'doorsnee' geval en er een vermoeden van een ernstig misdrijf bestaat, vraagt om een snelle opschaling. Betrokkenheid van en aansturing door de hogere leiding met als doel alles uit de kast te halen, is daarbij van belang.

Professionalisering van de informatiefunctie

De commissie beveelt aan de informatieorganisatie te herijken. De informatieoverdracht moet over zo weinig mogelijk schijven verlopen om de risico's op enerzijds verlies van essentiële informatie en anderzijds onvoldoende alertheid op het belang van beschikbare informatie te vermijden. Bij de start van een onderzoek als dit, is het van belang de organisatie van de informatie te scheiden van de andere opsporingsactiviteiten.

Assertief mediacontact

De commissie beveelt aan in de communicatie actief en duidelijk te zijn. Wees transparant over operationele activiteiten en speel assertief in op de gevoelens van de omgeving. Wees alert op datgene wat zich binnen de media aan informatie ontwikkelt.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Opdracht

Korpsleiding
Adres Visserdijk-Grasden 2
3318 GW Dordrecht
Postadres Postbus 1070
3300 BB Dordrecht
Internet www.politie.nl
Datum 11 juni 2010
Blad 1 van 2

• Externe evaluatie onderzoek Milly Boels

Inleiding

Op woensdag 10 maart 2010 om 20.58 uur wordt de vermissing van de 12-jarige Milly Boels uit de ouderlijke woning in de Dordtse wijk Stevenburg bij de politie gemeld. Na dagen van intensief onderzoek door politie en het Openbaar Ministerie meldt de vader zich op 18 maart bij de politie in Dordrecht, waar hij aangeeft Milly te hebben omgebracht. De vermissing en het ombrengen van een 12-jarig kind heeft grote impact op de maatschappij. Ook de landelijke media besteden veel aandacht aan de zaak. Genoemde maatschappelijke impact en de beeldvorming in de media met betrekking tot de aanpak. In deze zaak vormen de aanleiding voor de beheerdershoek van de politieregio Zuid-Holland-Zuid om naast de gebruikelijke TGO evaluatie een externe evaluatie uit te laten voeren. De politieregio Zuid-Holland-Zuid wil haar handelen in deze zaak laten toetsen en haar professionaliteit verbeteren. Deze externe evaluatie richt zich op het onderzoek vanaf het moment van de genoemde melding van het incident tot het moment dat de verdachte zich op 18 maart omstreeks 16.00 uur bij de politie in Dordrecht meldt.

Opdracht:

- Breng de feiten en bevindingen van de (opsporings)activiteiten en besluitvorming in kaart.
- Toets de beschrijving aan de van toepassing zijnde protocollen en procedures.
- Maak inzichtelijk op welke momenten niet of juist wel is afgeweken van de protocollen en procedures en wat daarbij de overwegingen zijn geweest.
- Formuleer aandachtspunten met betrekking tot de aanpak van een dergelijk of vergelijkbaar onderzoek voor de politieregio Zuid-Holland-Zuid.

Opdrachtgever:

Opdrachtgever is de beheerdershoek van de politieregio Zuid-Holland-Zuid.

Opdrachtnemer:

Opdrachtnemer is een externe evaluatiecommissie die bestaat uit:

- mr. J.A. Huisman
- drs. Ch. Leewis
- de heer W. Velings MOI

Opdrachtnemer krijgt ondersteuning vanuit het stabureau Korpsleiding.

Kaders externe evaluatie

- Opdrachtgever communiceert de uitkomsten van de evaluatie conform de hiervoor opgestelde communicatiestrategie.
- Opdrachtnemer rapporteert schriftelijk aan de opdrachtgever. Opdrachtgever krijgt de gelegenheid om haar reactie te geven op het concept rapport alvorens de definitieve versie wordt gecommuniceerd.
- Opdrachtnemer voert haar opdracht uit binnen de kaders van de Wet Politiegegevens (WPG). Autorisatieverlening aan de commissieleden voor het verwerken van politiegegevens is vastgelegd in een separaat opgesteld autorisatiebesluit.
- Er vindt afstemming plaats met het strafrechtelijke onderzoek waarbij de zaakofficier van justitie voor het verwerken van informatie betreffende het opsporingsonderzoek expliciet toestemming dient te verlenen.

Evaluatieopdracht, versie 1.0

Korpsleiding

Onderwerp Opdracht externe evaluatie
Datum 11 juni 2010
Blad 2 van 2

- Tijdstip:
Opdrachtgever presenteert haar eindrapport 4 oktober 2010 aan de opdrachtgever.

Opdracht verstrekt door:

Korpsbeheerder regio politie Zuid-Holland-Zuid,
drs. A.A.M. Brok,

Hoofdofficier van Justitie, arrondissement Dordrecht,
mr. G.P. van de Beek,

Korpschef regio politie Zuid-Holland-Zuid,
Inc. Ing. T. Visscher EMPIA,

Dordrecht, 14 juni 2010

Bijlage 2: Onderzoeksprotocol

Algemeen

De opdrachtgever voor de evaluatie van de zaak Milly Boele is de driehoek van het politiekorps Zuid-Holland-Zuid.

De opdrachtnemers zijn de heren drs. Ch. Leeuwe, mr. J.A. Hulsenbek en W. Velings MOI. De commissie wordt ondersteund door een externe secretaris, mevr. drs. C.M. Habben Jansen.

De evaluatie wordt volledig uitgevoerd door de commissieleden.

Ten tijde van de evaluatie worden door de commissieleden en de opdrachtgever geen mededelingen naar buiten gedaan. Voor communicatie na afloop van de evaluatie worden nadere afspraken gemaakt.

De opdrachtgever maakt de evaluatie en de namen van de commissieleden in het korps, bij het parket en bij relevante derden bekend.

Informatie

De commissie krijgt alle benodigde informatie. De opdrachtgever spant zich maximaal in om deze informatie beschikbaar te maken voor de commissie.

Voor het verkrijgen van informatie betreffende het opsporingsonderzoek vindt afstemming plaats met de zaakofficier van justitie. Deze dient expliciete toestemming te verlenen voor het verwerken van deze informatie.

Voor toetsing van onderdelen van de aanpak staat het de commissie vrij externe deskundigen te raadplegen.

Rapporten

De commissie stelt een conceptrapport op dat aan de opdrachtgever wordt voorgelegd ter feitelijke correctie. Geconstateerde feitelijke onjuistheden worden door de commissie gecorrigeerd in de definitieve rapportage.

De eindrapportage wordt volledig openbaar. Het moment van openbaar maken is voorbehouden aan de opdrachtgever.

Interviews

De commissie heeft de mogelijkheid alle betrokkenen te interviewen.

De interviews worden als digitaal geluidsbestand opgenomen. De opnamen van de gesprekken blijven in beheer van de commissie en worden niet ter beschikking gesteld van de opdrachtgever of andere derden. Na publicatie van het eindrapport worden de geluidsbestanden vernietigd.

Van de interviews wordt een verslag gemaakt dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de respondent. De verslagen van de interviews blijven in beheer van de commissie en worden niet ter

beschikking gesteld van de opdrachtgever of andere derden. Na publicatie van het eindrapport worden verslagen vernietigd.

In het eindrapport verwijst de commissie naar functies en niet naar namen van betrokken functionarissen.

Pers/media

Gedurende de evaluatie zullen er door de opdrachtgever en de commissie geen mededelingen gedaan worden over de inhoud van de evaluatie. Contact met de pers verloopt via de communicatieafdeling van het politiekorps Zuid-Holland-Zuid.

Over mediacontacten na het openbaar maken van het eindrapport zullen afspraken gemaakt worden tussen de commissie en de opdrachtgever.

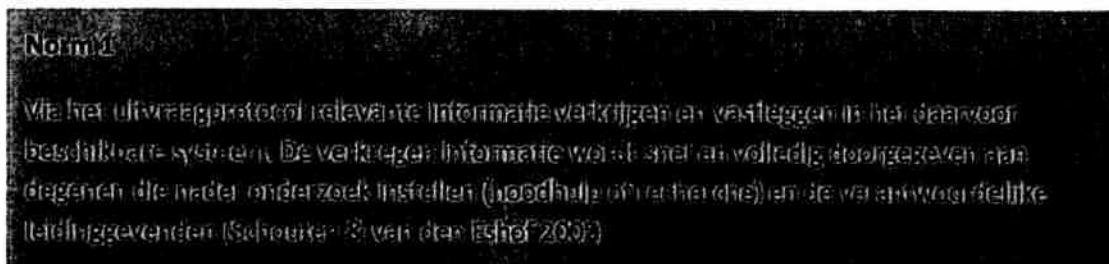
Bijlage 3: Conclusies AEF ten aanzien van het normenkader

Inleiding

De beheersdriehoek van de politieregio Zuid-Holland-Zuid heeft een externe commissie verzocht een evaluatieonderzoek in te stellen naar aanleiding van de vermissing van Milly Boele op 10 maart 2010 uit Dordrecht. Opdracht was de feiten en bevindingen van de opsporingsactiviteiten en de besluitvorming in kaart te brengen. Tevens diende er een toetsing plaats te vinden aan de van toepassing zijnde protocollen en procedures.

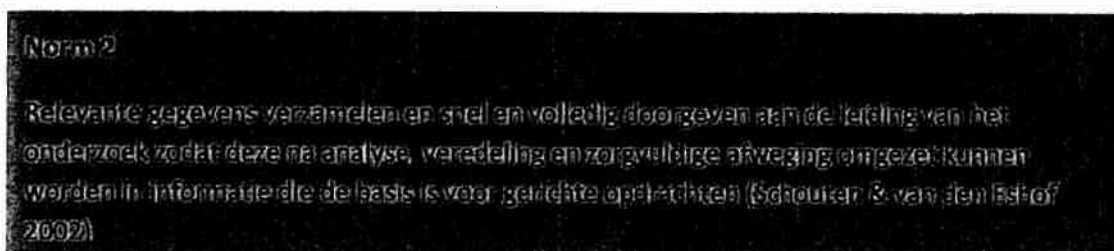
De commissie heeft een reconstructie van de aanpak van het onderzoek gemaakt en deze getoetst aan een door de commissie opgesteld normenkader. De evaluatiecommissie heeft Andersson Efficers en Felix BV (AEF) gevraagd nader te onderzoeken of het door de commissie opgestelde normenkader compleet is en of de daarin gehanteerde normen juist gedefinieerd zijn. De door de evaluatiecommissie gehanteerde normen zijn in een kader weergegeven en bestudeerd vanuit de beschikbare literatuur, regelingen en vaknormen.

1. Normen

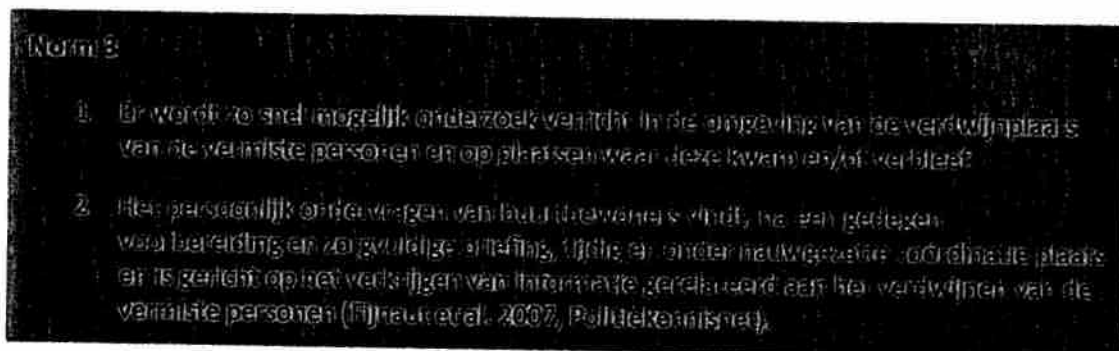
Bij een opsporingszaak zoals een vermissing is een aantal fasen voor de politieorganisatie te onderscheiden. Tijdens de eerste fase komt de melding van de vermissing binnen bij het 'servicecentrum' of de meldkamer van de politie. In deze fase beoordeelt de centralist/medewerker de melding aan de hand van een aantal criteria en hanteert daarbij het uitvraagprotocol vermiste personen. Op basis van de geschatte ernst van de zaak wordt eventueel een noodhulpvoertuig naar de plaats van vermissing of de melder gestuurd. Indien dit gebeurt, beoordeelt de noodhulpmedewerker de melding op basis van de informatie van de meldkamer en de situatie die hij/zij ter plaatse aantreft. Is het oordeel dat de zaak ernstig is, dan wordt een operationeel leidinggevende geïnformeerd. Deze kan besluiten tot opsporingsactie over te gaan. De mogelijke opsporingsacties in fase drie van het proces zijn divers. Indien de locatie van vermissing als Plaats Delict (PD) wordt aangemerkt dan zal PD-management worden gestart en wordt een Leider PD aangewezen. Indien uit de eerste fase van het onderzoek blijkt dat er sprake kan zijn van een levensdelict kan worden besloten een Team Grootschalig Optreden (TGO) op te starten.

Op basis van de beschikbare informatie en literatuur kan worden geconcludeerd dat norm 1 zorgvuldig en volledig is geformuleerd.

Informatie vormt het hart van een rechercheonderzoek (Poot, 2007). Poot et al. stellen dat het allereerst van belang is dat er een heldere structuur wordt gekozen voor de overdracht en verspreiding van informatie. Het programma Intelligence 2010 stelt daarnaast dat informatie snel uitgewisseld moet worden, zodat beslissers tijdig en adequaat op intelligence kunnen sturen om doeltreffende maatregelen te nemen⁵. Het Handboek vermiste personen schetst in detail de soorten signaleringen die mogelijk en gewenst zijn⁶. Uit de literatuur blijkt dat het van groot belang is dat de politieorganisatie een goede informatiestructuur heeft die tijdige en adequate informatieoverdracht mogelijk maakt.

De tweede norm voldoet met de gekozen formulering aan de uitgangspunten uit de literatuur.

Het Handboek vermiste personen geeft aan dat de inzet van een buurtonderzoek een opsporingsmiddel is, geschikt voor dit type verdwijning. Poot et al. (in Fijnaut) geven aan dat buurtonderzoek tijdig en grondig moet gebeuren, omdat het anders weinig zin heeft. Een buurtonderzoek moet plaatsvinden onder nauwgezette coördinatie, zodat niet onnodig gerechercheerd gaat worden. Het Handboek vult dit coördinatieprincipe nader in door te stellen dat het essentieel is een goede administratie bij te houden over wie ondervraagd zijn en welke huisbewoners afwezig zijn en mogelijk omstreeks het tijdstip van de vermissing wel thuis waren. De rechercheurs moeten 'zekere' aanknopingspunten hebben, want niet iedere keuze kan worden onderzocht (Poot, 2007). Het Handboek vermiste personen voegt hier aan toe dat de deelnemers aan het buurtonderzoek gericht de buurtbewoners benadert met een of meer foto's van de vermiste. De door de evaluatiecommissie opgestelde norm is juist en volledig. De norm kan echter verder geconcretiseerd worden. De literatuur geeft immers aan dat nauwgezette coördinatie onder andere bestaat uit het bij houden van een goede administratie. Een goede voorbereiding en briefing bestaat uit het meegeven van de juiste vragen en een foto van de vermiste.

⁵ Doctrine politieacademie: Intelligence gestuurd Politiewerk, 18 en 54.

⁶ Handboek vermiste personen deel 1, p. 23-36

Norm 4

Het raadplegen van politie-informatiesystemen naar relevante personen dient door personen met kennis van de informatiesystemen niet ten volde plaats te vinden (Schouten & van den Esker 2002)

Een van de acties die in het geval van vermissing van een kind of jongere uit of in de omgeving van de woning mogelijk zijn, betreft het zoeken in de relevante systemen naar (buurt)bewoners met antecedenten op het gebied van geweld en zeden. Het Handboek vermiste personen geeft aan dat deze personen vaak in een vroeg stadium zijn benaderd voor informatie. Bij een tweede ronde in de buurt worden voornoemde personen benaderd met het verzoek huis en tuin te onderzoeken met 'uitsluiting' als doel⁷.

Er bestaan diverse politiesystemen die kunnen worden gehanteerd om enerzijds informatie uit te halen en anderzijds de vermissing in te melden. De belangrijkste systemen zijn het BVH, het vermiste personen systeem en het systeem voor internationale signaleringen NSIS. De systemen zijn dermate complex dat de organisatie moet zorg dragen dat enkel specialisten met de juiste autorisatie de systemen raadplegen⁸.

De norm betreffende het raadplegen van de politiesystemen is volledig en op de juiste wijze geformuleerd.

Norm 5

Er zijn zeer veel mogelijk informatie dragers in de buurt veiliggesteld (Schouten & van den Esker)

In het geval van een verdwijning dient de politie de videobanden en foto-opnamen van snelheids- en roodlichtcamera's van de dag van verdwijnen veilig te stellen.

Daarnaast moeten de videobeelden gemaakt op de dag van verdwijnen bij benzinestations en van andere met video bewaakte plaatsen, zoals winkelcentra, in de omgeving van de verdwijning veilig worden gesteld⁹. Voorts worden waar mogelijk beelden van particulieren en het openbaar vervoer

⁷ Handboek Vermiste Personen deel II, pag 80

⁸ Handboek Vermiste Personen deel I, pag 23 e.v.

⁹ Handboek Vermiste Personen deel II, pag 88

veilig gesteld.

De norm is helder en volledig. De term 'veiligstellen' kan verder worden geconcretiseerd door de term 'zo spoedig mogelijk' toe te voegen.

Van Amelsfoort (2004) geeft aan dat sporen en dus ook informatiedragers alleen veilig worden gesteld als volgens het boekje wordt gewerkt. Als dat niet gebeurt, is het vrijwel zeker dat sporen vernietigd, niet gevonden, gecontamineerd of onjuist veiliggesteld worden¹⁰. Ten behoeve van het veiligstellen van sporen zijn Forensisch-Technische (FT) normen opgesteld.

De volgorde van de uit te voeren onderzoeken hangt vooral af van de kans op vernietiging van de sporen. Dit kan afhangen van de tijd, weersinvloeden, micro-organismen, omgevingsinvloeden, etc. Voorbeelden zijn verregenen van schoensporen, indrogen van vingersporen door de zon, verwaaien van geursporen en insecten die biologische sporen vernietigen. Maar er kunnen volgens Van Amelsfoort ook andere motieven een rol spelen. In het geval van informatiedragers is de snelheid van handelen ook van belang, omdat het niet altijd duidelijk is of en hoe lang data bewaard blijven. Er bestaat een kans op vernietiging van de data.

Norm 6
De in de woning aanwezige informatiedragers zoals computers, mobiele telefoons, etc. dienen veiliggesteld te worden en daarbij alle bestanden volledig en spoedig te worden onderzocht. (Schouten & van den Eskof 2002)

In het huidige digitale tijdperk kan onderzoek naar telecommunicatie en internetverkeer meer duidelijkheid geven over de vermissing. Als de vermiste een mobiele telefoon in bezit of gebruik heeft, geeft het handboek aan dat het politieteam moet proberen de mobiele telefoon van de vermiste te bereiken¹¹. Daarnaast kunnen telefoons, telefoonlijsten en voicemailen worden geanalyseerd. Als laatste kan een analyse van de laatste nummers waarmee de vermiste heeft gebeld meer zicht geven op de vermissing.

Als de vermiste een computer heeft, geeft het Handboek vermiste personen het nadrukkelijke advies de bestanden, het e-mail verkeer en het Internetgebruik te controleren.

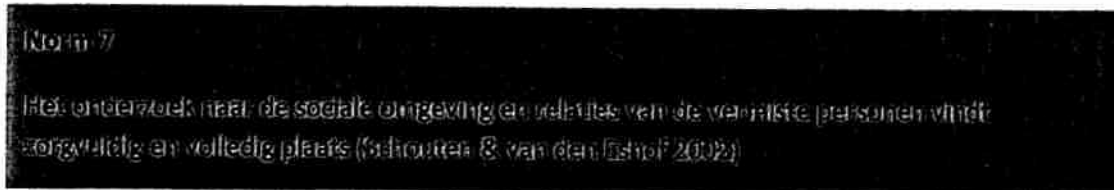
Het blijkt vaak mogelijk het password uit te lezen. Het Handboek vermiste personen stelt als norm dat het uitlezen van computers specialistenwerk is. Zonder specialistische kennis kan informatie verloren gaan. Het politieteam dient de computer veilig te stellen en te voorkomen dat achterblijvers

¹⁰ Justitiële verkenningen, jrg. 30, nr. 4, 2004, 72-83

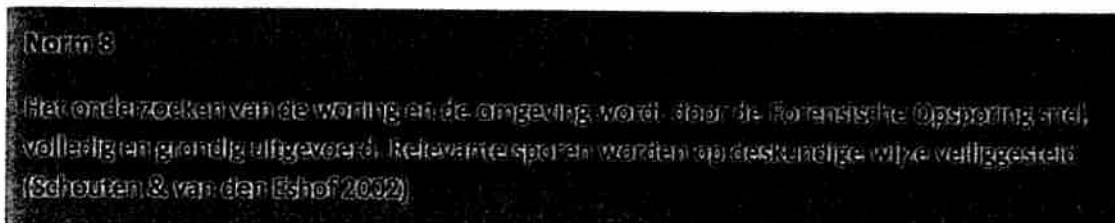
¹¹ Handboek Vermiste Personen deel II. Pag.16

of niet-deskundige politiefunctionarissen ermee gaan experimenteren (Schouten, 2002).

De norm is volledig en juist geformuleerd. De politiemedewerker en verantwoordelijke leidinggevende dienen zich wel bewust te zijn dat voor onderzoek naar telecommunicatie of internet toestemming van de OVJ vereist is. Bij vermoeden van een misdrijf kan de OVJ toestemming geven. Bij een sterk vermoeden van vrijwillige vermissing is het niet toegestaan het password en de computer uit te lezen.

Voor het onderzoek naar de sociale omgeving bestaan geen uitgesproken normen. In het Handboek vermiste personen wordt benadrukt dat het politieteam een foto van de vermiste moet meenemen naar zo veel mogelijk plaatsen waar de vermiste (vaak) kwam. Het team moet proberen zo veel mogelijk mensen te bereiken die recentelijk nog contact kunnen hebben gehad met de vermiste. Het Handboek noemt onderwijzers, vrienden en leeftijdsgenoten als mogelijke ingang. De norm voor het onderzoek naar de sociale omgeving ligt in het onderzoeken van zo veel mogelijk plaatsen waar de vermiste kwam en in de controle van alle relevante relaties. De norm is goed en zorgvuldig geformuleerd.

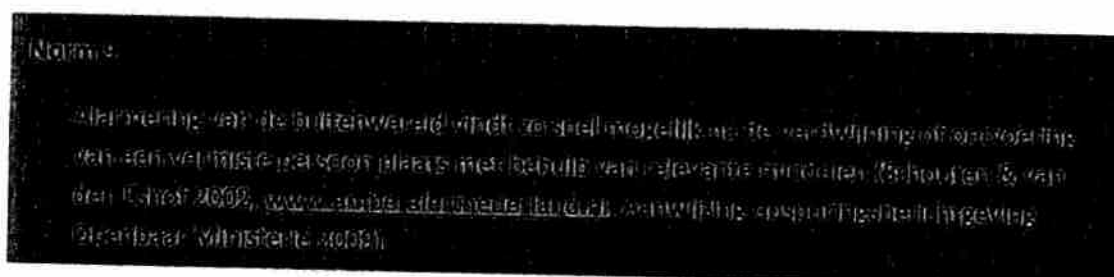

Het doorzoeken van de woning en omgeving kent twee momenten. Het handboek vermiste personen geeft diverse aanwijzingen voor onderzoek in de woning om vast te stellen of het om een vrijwillige of onvrijwillige vermissing gaat¹². Als eerste dient het politieteam de vermiste te zoeken. Bij het onderzoek in de woning en eventueel de werkplaats van de vermiste gaat het om het vinden van aanwijzingen die iets zeggen over wat er gebeurd kan zijn of waar de vermiste zich zou kunnen ophouden. Het gaat daarbij vooral om gegevens die iets over de vermiste zelf zeggen, over de

¹² Handboek Vermiste Personen deel II. Pag.16

vrijwilligheid van de verdwijning en om kenmerken van ongebruikelijke aard die op misdaad duiden (Schouten, 2002). Als er een sterk vermoeden van een misdrijf is, zullen forensisch experts worden ingezet.

De norm die de commissie stelt, is juist en volledig. In de praktijk wordt de term 'deskundige wijze' ingevuld met kwaliteitsnormen voor forensisch onderzoek, de FT normen. De korpsmedewerkers dienen zich tijdens dit onderzoek op het PD te houden aan de korpsinstructie PD-management¹³. In het geval van vermissing van een kind bepaalt de chef van dienst of het incident onder PD-management valt. Indien tot PD-management wordt besloten, dragen twee forensisch medewerkers en een forensisch coördinator conform lid 11 van de korpsinstructie zorg voor het forensisch onderzoek.

Het Handboek vermiste personen stelt dat het bij vermissing van een kind of jongere die mogelijk het slachtoffer van een (zeden)misdrijf is geworden zinvol kan zijn om al in de eerste uren van het onderzoek de lokale media in te schakelen om het publiek om hulp te vragen. Bij het inschakelen van de media moet aan een aantal zorgvuldigheidseisen worden voldaan. Indien berichtgeving vanuit de hulpverleningstaak van de politie plaatsvindt, moet de burgemeester geïnformeerd worden. Ingeval het gaat om berichtgeving vanuit de opsporingstaak dient de OvJ toestemming te geven. Naast de toestemming van het bevoegd gezag dient in verband met privacy schriftelijke toestemming te worden gegeven door de persoon die het wettige gezag over de vermiste uitoefent of door een naaste van de vermiste (Schouten, 2002). Voor de inzet van Amber Alert geldt dat de kracht ligt in de snelle alarmering van het publiek. Het is daarom zaak dit middel zo snel mogelijk na de verdwijning of ontvoering van een kind in te zetten. Dit kan tegelijkertijd met andere vormen van alarmering zoals sms-alert of het gebruik van Burgernet¹⁴.

De norm voor de inzet van media ten behoeve van de opsporing ligt in een snelle toepassing van het middel. Voor de inzet van lokale media geldt de norm van 'binnen de eerste uren'. De procedure rond Amber Alert scherpt de norm aan met de zinsnede 'zo snel als mogelijk'. Voor de inzet van dit

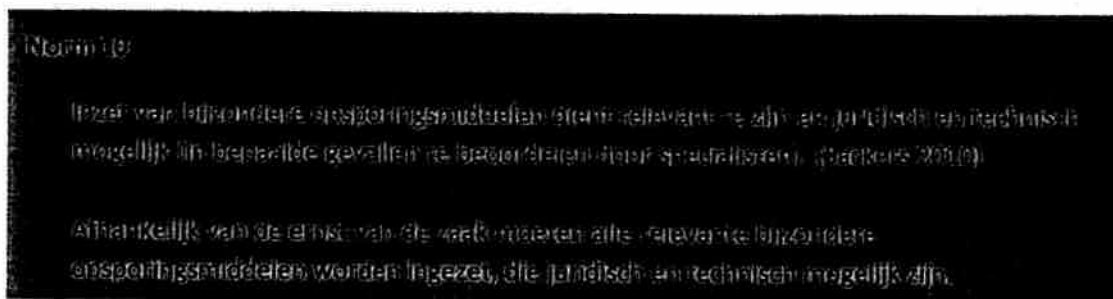
¹³ Korpsinstructie Plaats Delict Management, hulpstructuur, 1 mei 2004.

¹⁴ Procedure Amberalert, versie 1.1, 7 januari 2010

middel geldt een aantal zorgvuldigheidsnormen. Bij een vermissing waarbij het vermoeden van een zedenmisdrijf bestaat, lijkt gezien de aard van het feit¹⁵ sms-alert/burgernet een uitstekend middel om snel nadere informatie te verkrijgen vanuit de lokale omgeving.

Een Amber Alert kan snel uitgaan en moet worden gezien als een instrument bij het verlenen van hulp aan een kind, c.q. ouders die dat behoeven. Als in een vermissingszaak waarin een Amber Alert is uitgegaan ook een opsporingsonderzoek is gestart, kan het als gevolg van de geboden spoed voorkomen dat het Amber Alert uitgaat voordat het Openbaar Ministerie hiervan in kennis wordt gesteld¹⁶. (Aanwijzing Opsporingsberichtgeving, 2009)

Uit de bovenstaande analyse kan worden geconcludeerd dat de norm volledig en juist geformuleerd is.

Over het strafvorderlijk kader van opsporingsmethoden en de inzet van bijzondere opsporingsmiddelen heeft professor Sackers een beschouwing gegeven. Hieronder wordt slechts ingegaan op de omstandigheden waaronder middelen als een speurhond of een helikopter kunnen worden ingezet.

Het Handboek vermiste personen geeft aan dat de inzet van speurhonden mogelijk is bij vermissingen, waarbij het duidelijk is wat de laatste plaats van de vermiste was voor de verdwijning. Voor het inzetten van speurhonden is snelle inzet een voorwaarde, want sporen kunnen soms na enkele uren al verdwenen zijn¹⁷. De snelheid van verdwijnen is mede afhankelijk van de ondergrond. Op klinkers en asfalt verdwijnen sporen sneller dan op gras. Veel regen en felle zon zijn ook van invloed op de sporen en laten de sporen sneller verdwijnen. De norm voor de inzet van speurhonden gaat in de eerste plaats om de snelheid van handelen. De speurhond dient bij voorkeur binnen enkele uren na verdwijning te worden ingezet. Of de inzet van een speurhond mogelijk is, is daarnaast afhankelijk van de omstandigheden van de dag zoals de ondergrond en de weersomstandigheden.

¹⁵ Zie de profileringsinformatie hoofdstuk 2.

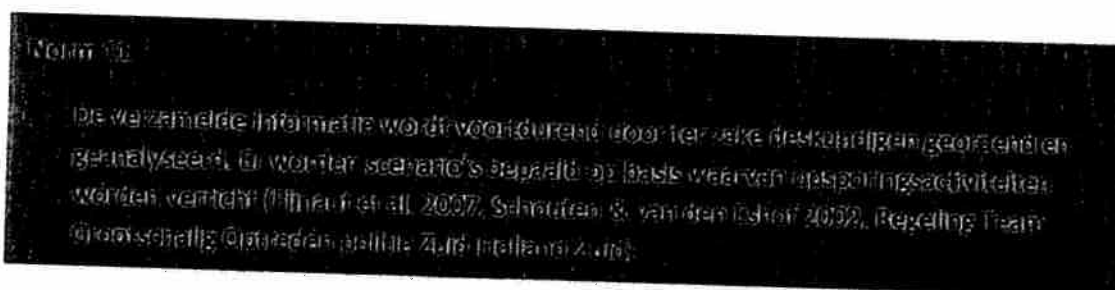
¹⁶ Aanwijzing opsporingsberichtgeving, Staatscourant 2009 nr. 51,16 maart 2009

¹⁷ Handboek vermiste personen deel 2, p. 51-53

Het verdient dan ook de voorkeur om de inzet mede afhankelijk te laten zijn van het oordeel van de specialist, de hondengeleider zelf. Naast voornoemde maatstaven moeten geurmonsters die uiteindelijk als bewijsmiddel in een strafzaak gebruikt zouden kunnen worden, voldoen aan forensisch-technische normen¹⁸.

De inzet van een vliegtuig of een helikopter heeft alleen zin indien de persoon, dood of levend, aan of boven de (water)oppervlakte is, of wanneer het lichaam zich in relatief helder en ondiep water op minder dan een halve meter onder het wateroppervlak bevindt. De inzet van een helikopter is afhankelijk van de weersomstandigheden. Voor de inzet is geen norm aanwezig. Bij de inzet van een helikopter wordt in overleg met de specialist bepaald of inzet mogelijk is. De zichtbaarheid van de vermiste en de weersomstandigheden worden bij deze afweging meegenomen.

Norm 10 is volledig en juist omdat de inzet van de voornoemde bijzondere opsporingsmiddelen van dien aard zijn dat met name de specialisten zelf kunnen aangeven of de inzet zinvol is.

De evaluatie van de Schiedammer Parkmoord liet zien dat informatiemanagement in een TGO-omgeving verder ontwikkeld diende te worden. Het programma opsporing en vervolging stelt in dit licht als eis dat:

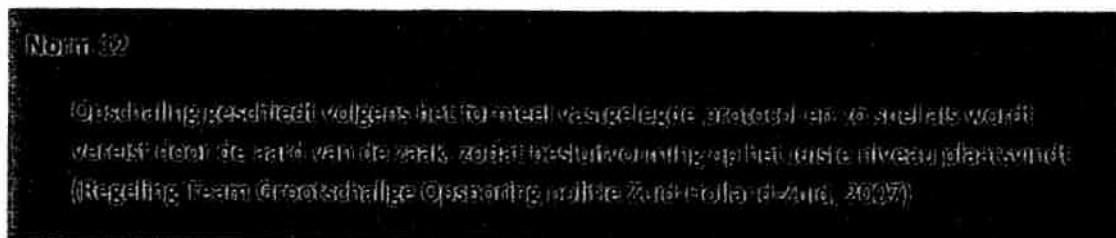
- alle informatie van en uit bronnen (getuigen, telefoonverkeer, etc.) zo veel mogelijk waarde vrij moet worden vastgelegd, zonder interpretatie;
- de informatie als ongestructureerde data moet worden vastgelegd in geautomatiseerde systemen;
- op deze data wordt geanalyseerd en geïnterpreteerd zonder dat de oorspronkelijke informatie verloren gaat c.q. niet beschikbaar blijft;
- deze oorspronkelijke bron op elk moment beschikbaar en raadpleegbaar is voor nieuwe inzichten en scenario's.

Daarnaast stelt het raamwerk TGO dat onder verantwoordelijkheid van de teamleider TGO scenario's beschreven worden. De scenario's dienen geprioriteerd te worden zodat de teamleiding en officier van Justitie keuzes kunnen maken voor de onderzoeksrichting. In de door de evaluatiecommissie gestelde norm ontbreekt het vastleggen van de oorspronkelijke informatie

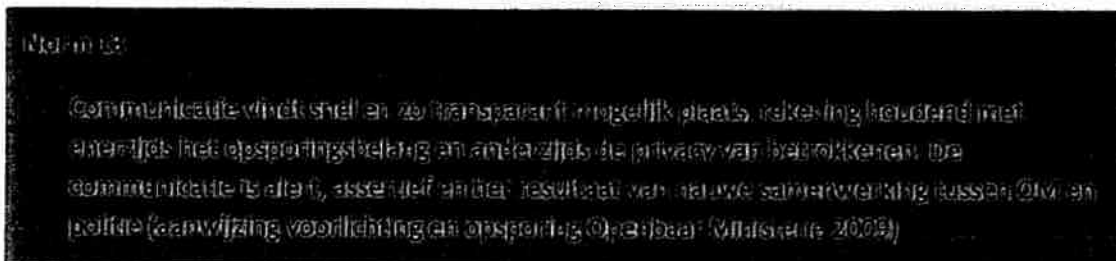
¹⁸ Zie bijlage 1

AEF stelt voor om de norm als volgt te omschrijven:

De oorspronkelijk verzamelde informatie wordt voortdurend door ter zake deskundigen geordend en geanalyseerd en vastgelegd. Er worden scenario's bepaald op basis waarvan opsporingsactiviteiten worden verricht (Fijnaut et al. 2007, Schouten & van den Eshof 2002, Regeling Team Grootschalig Optreden politie Zuid-Holland-Zuid)

De opschalingnormen zijn is vastgelegd in de regeling TGO. De formulering van de norm voldoet aan de gestelde criteria en is daarmee volledig en juist geformuleerd.

De aanwijzing voorlichting en opsporing Openbaar Ministerie heeft een aantal uitgangspunten hieronder worden de belangrijkste weergegeven¹⁹:

- het OM is eindverantwoordelijke voor het voorlichtingsbeleid
- Transparantie versterkt de maatschappelijke legitimiteit van OM en politie. OM en politie hanteren een assertief voorlichtingsbeleid. Met een alerte opstelling van OM en politie wordt 'juiste berichtgeving op het juiste tijdstip' gerealiseerd
- Opsporing en vervolging zijn gericht op waarheidsvinding; daarbij hoort een open communicatie
- Binnen het in deze aanwijzing vastgestelde voorlichtingsbeleid wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de behandeling van de strafzaak in de media plaatsvindt in plaats van in de

¹⁹ aanwijzing voorlichting en opsporing Openbaar Ministerie nr 2007A017

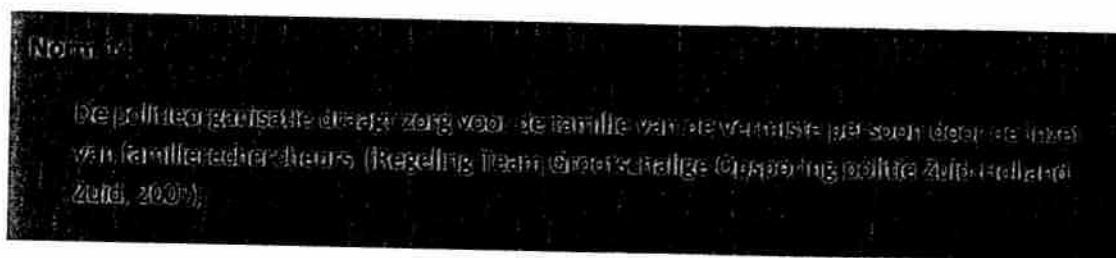
rechtszaal. Het is in het gemeenschappelijke belang van OM, politie en advocatuur om escalatie in de berichtgeving te voorkomen;

- De woordvoering door OM en politie kent een zakelijke toonzetting;

Het Handboek vermiste personen geeft daarnaast aan dat er bij communicatie over een vermissing aan een aantal zorgvuldigheidscriteria voldaan moet zijn²⁰. Ook geeft het Handboek aan dat het opsporingsbelang en de privacy van de betrokkenen afgewogen dienen te worden.

De norm is juist en volledig en sluit deels aan bij de formulering in aanwijzing voorlichting en opsporing Openbaar Ministerie. De norm zou met de onderstaande formulering beter aansluiten bij de voornoemde aanwijzing.

Communicatie vindt, onder verantwoordelijkheid van het OM, snel, zakelijk en zo transparant mogelijk plaats, rekening houdend met enerzijds het opsporingsbelang en anderzijds de privacy van betrokkenen. De communicatie is alert, assertief en het resultaat van nauwe samenwerking tussen OM en politie (aanwijzing voorlichting en opsporing Openbaar Ministerie 2009)

De wijze waarop de begeleiding van de familie moet plaatsvinden is vastgelegd in de regeling TGO. De formulering van de norm voldoet aan de gestelde criteria en is daarmee volledig en juist geformuleerd.

²⁰ Handboek vermiste personen, deel 1, p 64-74

Bochhove van, M. (2002). Basisproject Opsporing – vertrouwen in kwaliteit. *Tijdschrift voor de Politie* , 1-2 (64), pp. 51-55.

Bunt, H. v.d (2004). Uit balans: politie en bestel in de knel, State-of-the art van kennis en inzichten. *Politie en Wetenschap*.

Deelstra, S. e. (2005). Onderzoek regio Gelderland-Zuid: Opsporen: hoe kan het beter? *Tijdschrift voor de Politie* , 4 (67), pp. 5-8.

Kop, N.P. e.a. (2010). Toestand en toekomst van de opsporing. Reed Business.

Politie Kennisnet. (sd). Opgeroepen op 10 28, 2010

Politieacademie. (2010). Doctrine politieacademie: Intelligence gestuurd Politiewerk. In N. P. Kop (Red.). Den Haag: OBT.

Poot de, C. R. (2007). Dilemma's in de opsporing. In C. E. Fijnaut, *Politie: Studies over haar werking en organisatie* (Tweede druk ed., pp. 825-863). Deventer: Kluwer.

Rebel, H. e. (2010, september 7). Interview Harm Brouwer: Van kwantitatieve naar gedifferentieerde, selectieve aanpak. *het Tijdschrift voor de Politie* .

Schouten, S. e. (2002). Handboek Vermiste Personen Deel 1: Procedure en Registratie. In K. W. Personen. Heerhugowaard: PlantijnCasparie.

Schouten, S. e. (2002). Handboek Vermiste Personen Deel 2: De opsporing. In K. W. Personen. HeerhugowaardPlantijnCasparie: PlantijnCasparie.

Straver, M. e.a (2004). Samen aan de slag binnen de opsporing. *Tijdschrift voor de Politie* , 9 (66), pp. 26-30.

Procedure Amber Alert (2010) versie 1.7, 7 januari 2010. Te raadplegen op www.amberalertnederland.nl.

Bijlage 4: Lijst met geraadpleegde procedures en protocollen

- **Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009A004), college van procureurs-generaal, 16 maart 2009**
- **Aanwijzing voorlichting opsporing en vervolging (2007A017), college van procureurs-generaal, 1 november 2007**
- **Procedure vermiste personen, intranet politie Zuid-Holland-Zuid dd 9 april 2010**
- **Regeling Team Grootschalige Opsporing politie Zuid-Holland-Zuid, november 2007**
- **Checklist Team Grootschalige Opsporing politieregio Zuid-Holland-Zuid, juni 2008**
- **Regeling politiehonden, Stcrt. 2006, nr. 72, laatstelijk gewijzigd Stcrt. 2008**

Bijlage 5: Geraadpleegde literatuur

- **S.A. Schouten, P. van den Eshof, (2002) Handboek vermiste personen**
- **C.J.C.F.Fijnaut, E.R.Muller, U.Rosenthal, E.J. van der Torre (2007) Politie: studies over haar werking en organisatie**
- **G. Blonk, (2000) De link in veiligheidszorg: managementbeginselen voor opsporing, onderzoek en rechtshandhaving bij informatiegestuurde veiligheidszorg**
- **E.J. van der Torre, (1999) Politiewerk: politiestijlen, community policing, professionalisme**
- **C.J. de Poot, R.J. Bokhorst, P.J. van Koppen, E.R. Muller, (2004) Rechercheportret over dilemma's in de opsporing**
- **H.J.B. Sackers, (2010) Rapport in opdracht van de evaluatiecommissie, ingesteld door de beheersdriehoek van de Regiopolitie Zuid-Holland-Zuid, ten behoeve van het evaluatieonderzoek inzake de verdwijning van Milly Boele**

Bijlage 6: Geraadpleegde externe deskundigen

- **Prof. mr. H.J.B. Sackers, hoogleraar strafrecht, Radboud Universiteit, Nijmegen**
- **T. van Trier, speurhondgeleider politieregio Brabant Zuid-Oost**
- **Drs. J. Haagsma, vennoot AEF**
- **Mr. H. Waarsing, adviseur AEF**

Bijlage 7: Conclusies Prof. Mr. H.J.B. Sackers

Rapport

25 oktober 2010

In opdracht van de Evaluatiecommissie, ingesteld door de beheersdriehoek van de Regiopolitie Zuid-Holland-Zuid, ten behoeve van het evaluatieonderzoek inzake de verdwijning van Milly Boele

Onderzoeker:

**Prof. mr. H.J.B. Sackers
Hoogleraar in de vaksectie Straf(proces)recht
Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Radboud Universiteit Nijmegen**

Inleidende beschouwingen over het strafvorderlijk kader van opsporingsmethoden

Het Wetboek van Strafvordering bevat geen systematisch, noch volledig overzicht van opsporingsmethoden. Tot de jaren negentig van de vorige eeuw werd daarover in de literatuur nauwelijks gediscussieerd.²¹ Traditioneel was de wet- en regelgeving ingericht op het reactieve optreden door de politie. Opsporing vangt aan zodra een aangifte is gedaan, waarbij de politie zich bediende van haar klassieke, wettelijke en buitenwettelijke opsporingsmiddelen. Pas door de ontwikkeling van het leerstuk van het onrechtmatig verkregen bewijs ontstaat discussie over de inzet van de buitenwettelijke opsporingsmiddelen. Zo wordt (eerst) in 1986 het 'schaduw' tegen het licht gehouden.²²

Opsporingsmethoden komen in de volle breedte in de belangstelling door de strijd tegen de georganiseerde misdaad, en de discussie in de rechtszaal over de toelaatbaarheid van verschillende, door de politie in dat kader ontwikkelde opsporingstechnieken, zoals inkijken, deals met criminelen, infiltratie, doorlaten van drugs. Het leidt tot het grensverleggende Charles Zwolsman-arrest.²³

Midden in de ontwikkeling van deze rechtspraak werd (naar aanleiding van de zogenaamde IRT-affaire) in 1994 tot instelling van een Parlementaire Enquêtecommissie besloten (de Commissie Van Traa). Een van de dingen die tijdens het onderzoek van deze commissie duidelijk werd, was dat het opsporingswerk van de politie ingrijpend van karakter was veranderd. De klassieke opsporing had voor een deel plaats gemaakt voor informatiegestuurde opsporing. Om die reden pleitte de commissie voor een wettelijke regeling (een wettelijke omschrijving ontbrak) met daarin een verruiming van het begrip opsporing. Tevens, zo stelde de commissie vast, was bij politie en justitie behoefte om in de praktijk toegepaste opsporingsmethoden in het belang van de politieke integriteit wettelijk vast te leggen.²⁴ De commissie analyseerde allerlei in de politiepraktijk voorkomende opsporingsmethoden. Een weergave van die analyses is te vinden in Kamerstuk 24 061, nr. 14, 'Opsporingsmethoden'.

In het eindrapport van de commissie, met de titel 'Inzake Opsporing', is een wettelijke regeling voorgesteld en die heeft bij wetwijziging ook plaatsgevonden. In 2000 trad de Wet buitengewone opsporingsbevoegdheden in werking, kortheidshalve de Wet BOB genoemd.²⁵

Het begrip opsporing kreeg een plaats in het nieuwe artikel 132a Sv. Het definieert opsporing (kort gezegd) als het onderzoek (onder leiding van de officier van justitie) naar aanleiding van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan, met als doel het nemen van strafvorderlijke

21 P.M. Frielink, *Infiltratie in het strafrecht*, Arnhem 1990; P.M. Frielink en J. Wortel, *Ongebruikelijke opsporingsmethoden*, in: J.P. Balkema e.a. (red.), *Dynamisch strafrecht*, p. 121 e.v. Discussie is er wel geweest over de bevoegdheden van de politie in het kader van de handhaving van de openbare orde, zoals naar de vraag wat 'gepaste middelen' zijn (arrest Zeyense nachtbraker, HR 24 oktober 1961, NJ 1962, 86), en bijvoorbeeld de toelaatbaarheid op grond van de oude Politiewet van de 'methode Koppejan'.

22 Schaduwen II-arrest, HR 14 oktober 1986, NJ 1988, 511 m.nt. Van Veen.

23 HR 19 december 1995, NJ 1996, 249 m.nt. Schalken.

24 *Inzake opsporing*, Eindrapport, p. 455.

25 Wet van 27 mei 1999, Stb. 1999, 245, Kamerstukken 25 403.

beslissingen.²⁶ Opsporing is dus doelgebonden. Welke opsporingsmethoden bij het onderzoek mogen worden gebruikt, is niet in algemene zin in de wet vastgelegd.

Wat wel in de wet werd vastgelegd zijn de buitengewone opsporingsbevoegdheden. Dit zijn opsporingsmethoden waarvan hetzij op grond van artikel 1 Sv, hetzij op grond van de mensenrechtenverdragen een wettelijke basis noodzakelijk was. Aanvaard is dat artikel 1 Sv niet dwingt om ál het strafvorderlijk optreden van de politie in de wet op te nemen. Dat is bij de wetswijziging ook niet gebeurd. Zo zal men tevergeefs in de wet zoeken naar een artikel voor het maken van een gipsafdruk van een voetspoor of het laten snuffelen van een politiehond op een plaats delict.

De lijn die de wetgever ten aanzien van de regeling van de opsporingsmethoden heeft gekozen komt erop neer dat zodra een opsporingsmethode tot gevolg kan hebben dat een burger in zijn grondrechten wordt getroffen, de methode niet toelaatbaar is, tenzij daarin bij wet in formele zin is voorzien.²⁷

De wet kende reeds de klassieke dwangmiddelen tegen personen en/of tegen goederen, maar na de invoering van de Wet BOB is voorzien in een wettelijke regeling van een groot aantal (nieuwe) opsporingsmethoden, deels met het karakter van een dwangmiddel (bijvoorbeeld de vordering tot afgifte van DNA), soms zonder dat karakter (bijvoorbeeld de vordering tot verstrekken van inlichtingen over communicatieverkeer). Met de Wet BOB is daarnaast voorzien in een codificatie van al langer bestaande opsporingsmethoden, bijvoorbeeld de stelselmatige dynamische observatie (schaduw).

Nadien, en hier alleen voor de volledigheid genoemd, zijn nog weer nieuwe dwangmiddelen aan de wet toegevoegd bij de invoering van de Wet verruiming van opsporing en vervolging van terroristische misdrijven.²⁸

Deze korte historische terugblik op de opsporingsmethoden brengt mij op een eerste omschrijving van de politieke opsporingsmethoden. Het begrip opsporing kan worden gedefinieerd als het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en informatie door bevoegde ambtenaren omtrent vermoedelijk gepleegde strafbare feiten, met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen. Daartoe zet de politie opsporingsmethoden of middelen in. Opsporingsmethoden kunnen worden omschreven als de werkwijzen voor het opsporen van strafbare feiten, die op zichzelf geen

26 De uitbreiding zit vooral in de in georganiseerd verband beraamde, dus nog te plegen strafbare feiten. Volgens de Memorie van Toelichting (p. 25) wordt daarbij bedoeld op misdrijven zoals moord, drugshandel, mensenhandel, welke misdrijven, ook in de beramingsfase, de rechtsorde ernstig schokken. Een deel van wat voorheen de proactieve fase heette, is onder het opsporingsbegrip gevat. De wetswijziging bracht nog een nieuwheid: het verkennend onderzoek (Corstens spreekt over 'vroegsporing'), geregeld in artikel 126gg Sv. Dergelijk onderzoek heeft tot doel de opsporing voor te bereiden, en geldt dus niet als opsporingsonderzoek. In deze fase komt betekenis toe aan allerlei informatievergaring door de politie, zoals de van de CIE en de AIVD, maar ook de informatie die de politie bereikt via Meld Misdad Anoniem (de zogenaamde startinformatie). De Memorie van Toelichting koppelt de bepaling van artikel 126gg Sv aan de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (art. 13 Politiewet 1993), maar verder is het tamelijk onduidelijk hoe met deze bepaling moet worden omgegaan.

27 Daarbij is geen onderscheid tussen strafvorderlijke bevoegdheden en bevoegdheden uitgeoefend op basis van artikel 2 Politiewet 1993 (handhaving rechtsorde).

28 Wet van 20 november 2006, Stb. 2006, 580.

dwangmiddel zijn, noch een controlebevoegdheid betreffen.²⁹ De onderzoeksmethoden van de politie onderscheiden zich van de controlebevoegdheden en de dwangmiddelen hierin, dat door de hantering van beide laatste middelen inbreuken op rechten en vrijheden van burgers worden gemaakt. En, zoals hiervoor al is opgemerkt, behoort zo een bevoegdheid bij wet te zijn geregeld. Het is overigens de vraag of bij een beschouwing naar politieke opsporingsmethoden een dergelijk onderscheid voor de praktijk van verdergaand belang is, dan dat het aanwenden van middelen die de grondrechten van burgers aantasten, zonder wettelijke regeling niet mogen worden aangewend.³⁰

De politiepraktijk beproeft ondertussen met wisselend succes nieuwe opsporingsmethoden. Ik noem als twijfelgeval het optreden van de politie dat 'persoonsgericht verstoren' wordt genoemd, en de (soms met andere opsporingsdiensten geëntameerde) onaangekondigde 'huisbezoeken'.³¹ Uit het grijze gebied tussen de strafvorderlijke kern van het opsporingswerk en het 'politiewerk op straat' komt verder de techniek van het zogenaamde 'strotten' van verdachte personen bij vermoeden van doorslikken van drugs. Geen onrechtmatige bewijsgring, oordeelde de Hoge Raad.³² Een ander voorbeeld is het voor strafvorderlijke doeleinden aanwenden van gegevens verkregen via *Automatic Number Plate Recognition*. De lagere rechter oordeelt verschillend.³³ Veel recente rechtspraak leverde de inzet van lokmiddelen op, zoals de lokfiets³⁴, de lokauto³⁵ en de lokhoer³⁶. Toelaatbaar was de algemene lijn in de rechtspraak. Een ander voorbeeld van aanvaarding van een opsporingsmethode zonder uitdrukkelijke wettelijke grondslag, is het gebruik van een warmtebeeldkijker waarbij (van buiten) de zich in de woning bevindende warmtebron wordt gemeten (en waardoor het vermoeden van de aanwezigheid van een hennepplantage werd bevestigd).³⁷

29 Corstens, a.w., p. 280.

30 G. Knigge, *Van opsporing en strafvordering*, DD 1990, p. 195 e.v.

31 J.G. Brouwer, *Van nachtbrakers tot terroristen (oratie)*, Groningen 2006.

32 HR 12 januari 2010, NJ 2010,177 m.nt. Buruma.

33 Anders dan in twee arresten uit juni en oktober 2010 van het Hof 's-Hertogenbosch, oordeelde Hof Leeuwarden (juni 2010) de methode niet toelaatbaar bij controle op voertuigen van vermoedelijke drugsrunners.

34 HR 28 oktober 2008, NJ 2009, 224.

35 Hof Amsterdam 28 juni 2007, NJFS 2008, 100, HR 6 oktober 2009, LJN BI7084.

36 Rb Zwolle-Lelystad 4 november 2008, LJN BH1228.

37 HR 20 januari 2009, NJ 2009, 225, m.nt. Borgers.

Eerste onderzoeksvraag

Welke opsporingsmiddelen (naast gewoon zoeken met hulp van velen en buurtonderzoek) staan open in geval van vermissing van een persoon, waarbij een redelijk vermoeden van een gepleegd misdrijf bestaat?

Beantwoording eerste onderzoeksvraag

1. Doel is bepalend

Uitgangspunt is dat de politie alle middelen mag inzetten die het nemen van (enige) strafvorderlijke beslissing tot doel hebben. Er is dus geen limitatieve opsomming te geven van opsporingsmiddelen. Wel kan van belang zijn vast te stellen om welk misdrijf het bij de vermissing van een (minderjarig) persoon gaat. Verdedigbaar is dat bij de vermissing van een minderjarige bij de start van het onderzoek wordt uitgegaan van artikel 279 Sr (onttrekking van een minderjarige aan het wettige gezag, strafdreiging zes jaren) en/of artikel 282 Sr (vrijheidsberoving, strafdreiging acht jaren). De strafmaxima zijn in zoverre van belang dat daarmee de toepasselijkheid van artikel 67 Sv vaststaat. Door de 'vier jaren grens' is niet alleen voorlopige hechtenis mogelijk, maar is ook toepassing van de meeste bijzondere opsporingsbevoegdheden mogelijk.³⁸

2. Controlebevoegdheden

In de eerste plaats mogen de controlebevoegdheden worden aangewend. Die bevoegdheden hebben weliswaar niet primair het nemen van een strafvorderlijke beslissing tot doel (zij zijn immers gericht op het handhaven van een bijzondere wet), maar kunnen leiden tot vaststelling van een onregelmatigheid. En die onregelmatigheid kan weer tot de inzet van een opsporingsmiddel leiden. Het feit dat een redelijk vermoeden van een strafbaar feit is gerezen staat in beginsel niet aan het gebruik van controlebevoegdheden in de weg.

Bij een vermissing van een persoon zou in het bijzonder kunnen worden gedacht aan de bevoegdheid om in het kader van de Wegenverkeerswet 1994 motorvoertuigen aan controles te onderwerpen. In het klassieke Geweearrest³⁹ oordeelde de Hoge Raad al lange tijd geleden dat de politieambtenaar die een controle uitoefent, al zijn overige bevoegdheden behoudt, inclusief zijn opsporingsbevoegdheden. Ook laat de Hoge Raad toe dat een controle (op basis van art. 160 WVV 1994) wordt toegepast bij een bestuurder die reeds verdachte is.⁴⁰

Voor de volledigheid wordt nog gewezen op de diverse bevoegdheden die de politie heeft in het kader van handhavingstoezicht, zoals genoemd in artikel 5:15 en volgende van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), en op de mogelijkheid om op basis van artikel 5:20 Awb van een ieder alle medewerking te vorderen. Hoewel in de onderhavige casus geen aanwijzingen zijn om dieper op de mogelijkheden van deze bevoegdheden in te gaan, noem ik ze toch, omdat bij de vermissing van

38 Niet voor alle, voor de tap of de stelselmatige informatie inwinning is volgens artikel 126g Sv en artikel 126j Sv verdenking van een misdrijf voldoende.

39 HR 2 december 1935, NJ 1936, 250 m.nt. Pompe.

40 In het arrest Diefstal van bontjassen, HR 19 april 1988, NJ 1988, 1040, oordeelde de Hoge Raad dat het toepassen van controlebevoegdheden uit de Wegenverkeerswet 1994 in het voertuig van de verdachte bestuurder is toegelaten, maar niet zo ver mag gaan dat de verdachte bestuurder waarborgen worden onthouden die hij bij de toepassing van strafvorderlijke bevoegdheden wél zou hebben gehad.

personen wel wordt gedacht aan artikel 151c Gemeentewet en het bekijken van de op basis daarvan beschikbare camerabeelden, maar verder aan het nut van de controlebevoegdheden gemakkelijk voorbij wordt gegaan.⁴¹

3. Opsporingsmiddelen

Verder mogen de wettelijke en buitenwettelijke opsporingsmiddelen worden aangewend, de laatste uiteraard niet wanneer daarmee inbreuk wordt gemaakt op grondrechten van burgers. De absolute ondergrens wordt bepaald door artikel 3 EVRM (het folterverbod).⁴²

Te denken is (toegespitst op de onderhavige casus) aan: informatievergaring, bestandsraadpleging⁴³, aandachtsvestiging, het houden van buurtonderzoek (eventueel passantonderzoek), alibiconrole, opsporingsberichtgeving, inzet tipgelden⁴⁴ en (de niet-stelselmatige) observatie. Ook al het technisch opsporingsonderzoek behoort hiertoe, zoals onderzoek naar bloedsporen, vingerafdrukken, vezels.⁴⁵ Een uitputtende opsomming is (zoals gezegd) niet te geven. Zelfs het gebruik van VICAP en andere instrumenten voor daderprofilering en/of misdaadanalyse (fenomeenonderzoeken), maar ook de inzet van paragnosten is wel voorgekomen. Ik verwijs voor de grote diversiteit aan in te zetten middelen bijvoorbeeld naar de opsporingsmiddelen die zijn aangewend in de zaken Vaatstra⁴⁶ en Sévère⁴⁷.

Het is uiteindelijk aan de rechter om per opsporingsmiddel te beslissen of de resultaten daarvan voor het bewijs mogen worden gebruikt. In verband met de onderliggende casus zal hierna nader worden ingaan op de inzet van opsporingsberichtgeving.

⁴¹ Vindt de vermissing bijvoorbeeld plaats in een veiligheidsrisico gebied, en beschikt de politie over de aanwijzing dat slachtoffer en/of verdachte zich (nog) in dat gebied bevinden, dan zou direct tot preventieve fouillering kunnen worden overgegaan.

⁴² De meest belangwekkende zaak is EHRM 30 juni 2008 (Gäfgen vs. Duitsland), NJ 2009, 20, m.nt. Buruma, EHRM (Grand Chamber) 1 juni 2010, NJB 2010, 1595. Het ging in deze zaak om een verdachte van kidnaping die was bedreigd met foltering, omdat werd aangenomen dat zijn elfjarige slachtoffer nog op een alleen aan de verdachte bekende plaats in leven was en dreigde te sterven. Bedreiging met foltering tijdens ondervraging door de politie is een 'onmenselijke behandeling' in de zin van artikel 3 EVRM. De veroordeling van de ondervragers op nationaal niveau bleek een effectief rechtsherstel te vormen, als gevolg waarvan de klager niet langer slachtoffer van schending van art. 3 EVRM was.

⁴³ Van belang zijn: de Wet politiegegevens en de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens.

⁴⁴ Regeling bijzondere opsporingsgelden, Stcrt. 2006, 39.

⁴⁵ Technisch onderzoek kan ook betrekking hebben op DNA-houdende sporen. Daarvoor is een wettelijke regeling in artikel 151a e.v. Sv.

⁴⁶ Onder meer met behulp van massale opsporingsmethoden, naar analogie van de Blijhamster schrijfproef. Zie over massale opsporingsmethoden Corstens, a.w., p. 294-295.

⁴⁷ Politie en justitie staken in deze zaak 73.000 metingen, onder meer aangewend voor het horen van bijna duizend getuigen, het nalopen van alle reacties van het publiek op de getoonde compositietekeningen en op de oproepen aan het publiek om informatie. Ook digitaal werd ongekend hevig gerechercheerd. Zo werden bijna 200.000 computerbestanden, tekstbestanden, *files* en e-mails bestudeerd. Om al die informatie te kunnen structureren (en desinformatie te voorkomen), zette het researchteam in op het benoemen van mogelijke delictscenario's op basis van motief, modus operandi en subjecten.

4. Opsporingsberichtgeving

Opsporingsberichtgeving is een opsporingsmiddel in strafvorderlijke zin, waarbij de hulp van het publiek wordt ingeroepen via de media en andere openbare berichten om voor het onderzoek relevante informatie te verkrijgen. Ter zake geldt de Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009).⁴⁸ De inzetbare middelen lopen uiteen van een politiebericht tot het verzenden van een zogenaamde sms-bom (*sms-alert*). Voorheen werd opsporingsberichtgeving gezien als een laatste redmiddel bij een vastgelopen onderzoek. De Aanwijzing neemt daarvan afstand en beveelt opsporingsberichtgeving juist kort na het plegen van een misdrijf aan. De opsporingsberichtgeving ziet primair op onderzoek naar (on)bekende verdachten, ook als niet zeker is dat een misdrijf heeft plaatsgevonden, maar daarvoor wel concrete aanwijzingen zijn.⁴⁹ In de vorige Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2004)⁵⁰ was een afzonderlijke bijlage opgenomen voor de vermissing van kinderen ingeval het vermoeden van een ernstig misdrijf bestond. Deze bijlage is niet (meer) opgenomen in de Aanwijzing 2009. In de plaats daarvan wordt in paragraaf 6.1 de inzet van het *Amber Alert* genoemd. De Aanwijzing karakteriseert het *Amber Alert* primair als een hulpverleningsinstrument. Zodra een minderjarige wordt vermist, waarbij sprake is van direct levensgevaar of risico van ernstig letsel, zendt het Landelijk Bureau Vermiste Personen van het KLPD (bij voldoende beschikbare informatie en bij een OAT-signalering in NSIS⁵¹) op instigatie van de regiopolitie een zogenaamd *Amber Alert* uit. In de Aanwijzing staan verder geen andere bijzonderheden dan dat een *Amber Alert* snel dient uit te gaan en dat aan de snelheid de kennisgeving aan het openbaar ministerie ondergeschikt is. Er is evenwel geen tijdsindicatie gegeven. Op Kamervragen van het lid Teeven heeft de minister van justitie op 16 maart 2010 geantwoord dat hij van mening is dat bij een onrustwekkende vermissing aan de regiokorpsen een tijdlimiet moet worden gesteld waarbinnen melding moet geschieden bij het KLPD. De minister denkt aan een norm van twee uren na de melding van de vermissing.⁵²

Conclusie

Er zijn in beginsel geen beperkingen aan de door de politie toe te passen opsporingsmiddelen in geval van een vermiste minderjarige, waarbij verdenking van een misdrijf is gerezen. Zowel de wettelijke opsporingsmethoden en/of -middelen (tegen een vooralsnog anonieme 'n.n.' verdachte) mogen (binnen de grenzen die de wet stelt) worden aangewend, als de buitenwettelijke. Bij de toelaatbaarheid van buitenwettelijke opsporingsmethoden wordt de grens bepaald door de mensenrechten. Absolute ondergrens is artikel 3 EVRM.

⁴⁸ Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009A0004), Stcrt. 2009, 51.

⁴⁹ De (beleidsmatige) werkwijze wordt landelijk en per politieregio gecoördineerd door respectievelijk het Landelijk en het Regionale Overleg opsporingsberichtgeving.

⁵⁰ Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2004A0010), Stcrt. 2004, 221.

⁵¹ OAT staat voor opsporen, aanhouden en terugbrengen; NSIS: Nationaal Schengen Informatiesysteem.

⁵² TK Vragenuur 16 maart 2010, 63-5528. Eerder had de Nationale ombudsman in een zaak over een zorgwekkende kindvermissing de reactie van de meldkamer en een aanrijdtijd van 18 minuten na de melding onbehoorlijk lang genoemd. Bij vermissing van jonge kinderen is direct en kordaat optreden noodzakelijk, oordeelde de Nationale ombudsman (No 2008/101, klacht K. tegen Brabant zuid-oost).

Tweede onderzoeksvraag

In hoeverre is het mogelijk om in dit geval over te gaan tot een doorzoeking van woningen (al dan niet met toestemming)?

Beantwoording tweede onderzoeksvraag**1. Reikwijdte bevoegdheid tot doorzoeking**

De doorzoeking is een dwangmiddel, bij wet geregeld. Zij is een steundwangmiddel, omdat het doel van de doorzoeking altijd zal zijn gericht op de wens 'iets' te willen vinden. Dat 'iets' is ofwel een voor inbeslagneming vatbaar voorwerp (bijvoorbeeld een sporendrager), of een verdachte ter aanhouding.⁵³

Voor het uitoefenen van de doorzoekingsbevoegdheid is eerst de vaststelling nodig of de politie een betredingsbevoegdheid heeft. Die bevoegdheid is in de meeste gevallen wettelijk geregeld. Artikel 96 Sv geeft bijvoorbeeld de opsporingsambtenaar de bevoegdheid tot inbeslagneming en hem daarvoor tegelijk het recht elke plaats te betreden.

Politieambtenaren mogen bij heterdaad of bij verdenking⁵⁴ van een misdrijf waartegen voorlopige hechtenis is toegelaten, ter inbeslagneming voertuigen doorzoeken (art. 96b Sv). Dezelfde bevoegdheid komt politieambtenaren toe bij heterdaad ingeval een verdachte moet worden aangehouden (artikel 55a Sv). Voorts bij verdenking van overtreding van de Wet wapens en munitie (art. 49 WWM).

Maar, in alle overige gevallen is doorzoeking een bevoegdheid van de officier van justitie, en in enkele bijzondere gevallen, van de rechter-commissaris. Bij dringende noodzakelijkheid en indien het optreden van de officier niet kan worden afgewacht, komt de bevoegdheid toe aan de hulpofficier. De hulpofficier behoeft dan (desnoods achteraf) een machtiging.

2. Inhoudelijk definitie en 'zoekend rondkijken'

De wet geeft geen definitie van een doorzoeking. In de jurisprudentie is dit wel gebeurd.

Doorzoeken is getypeerd als het stelselmatig en gericht zoeken van een plaats op de aanwezigheid van voor inbeslagneming vatbare voorwerpen (arrest Cocaine in keukenkastje, HR 28 mei 1985, NJ 1985, 822, m.nt. Van Veen). Deze inhoudelijke definitie van de doorzoeking is voor de praktijk van belang. Het betekent namelijk dat het de politie (die immers behoudens de hiervoor genoemde uitzonderingen geen eigen bevoegdheid tot doorzoeking heeft) wél is toegestaan op plaatsen waarvoor zij een betredingsbevoegdheid heeft 'zoekend rond te kijken'. Zoekend rondkijken betekent letterlijk: de ogen en oren goed de kost geven. Veel rechtspraak gaat over de sfeerovergang tussen 'doorzoeken' en 'zoekend rondkijken'. Zo mag de politieambtenaar door zijn knieën zakken, of zelfs op zijn bulk gaan liggen om onder kasten en/of bedden te kijken, er mag een boek worden opgepakt, er mag een enkel keukenkastje worden geopend, en steeds mag daarbij 'wat men voor de hand aantreft' in beslag worden genomen. Maar de grens is dun: zodra zich in de keuken slechts één keukenkastje bevindt en dat werd geopend, zijn daarmee alle aanwezige

⁵³ Daarnaast kan sprake zijn van een doorzoeking ter vastlegging van gegevens. Het gaat dan om onderzoek van gegevens in geautomatiseerde werken. Daarop wordt hier niet verder ingegaan.

⁵⁴ Dat vermoeden kan worden aangenomen op basis van een anonieme melding. Dat bleek uit twee arresten op 11 maart 2008 geweest, HR 11 maart 2008, NJ 2008, 328-329, m.nt. Borgers.

keukenkastjes geopend en is dus stelselmatig gezocht. Een andere, verwante activiteit, het 'inkijken' is door de wetgever expliciet verboden, daarin voorziet artikel 126k Sv.

3. Complicatie: de woning

Bij het uitoefenen van de doorzoekingsbevoegdheid vormt een woning een complicatie. Een woning is volgens rechtspraak van het Europese Hof (art. 8 EVRM) iedere ruimte waarin een mens onbevangen zichzelf mag wanen ('een ruimte waarin men zijn privaat huiselijk leven leidt'). Een auto is dat volgens de rechtspraak niet, maar er zijn grensgevallen. Om daarin een zeker onderscheid te maken wordt wel het 'tandenborstel'-criterium aangelegd. Slapen is een van de meest privacy gevoelige bezigheden. Dus: als het gaat om een ruimte waarin aanwijzingen zijn dat daarin iemand slaapt (zoals dit kan blijken uit de aanwezigheid van een tandenborstel), dan heeft die ruimte juridisch als woning te gelden.

De bevoegdheid om woningen te betreden (en daarin te doorzoeken) komt alleen toe aan de rechter-commissaris. In alle andere gevallen is op grond van de Algemene wet op het binnentreden (Awbi) een schriftelijke machtiging nodig. Tot het afgeven van zo een machtiging is de hulpofficier bevoegd. Zonder machtiging mag een woning niet worden betreden. Ingeval een machtiging is afgegeven, moet de gemachtigde zich bovendien voorafgaand legitimeren en het doel van het binnentreden aangeven.

4. Toestemming

De wet gaat uit dat zonder toestemming van de bewoner een machtiging noodzakelijk is voor het betreden van woningen. Dit houdt in dat opsporingsambtenaren met toestemming van de bewoner de woning wél mogen binnengaan. Bij toestemming (in Europeesrechtelijk jargon een 'waiver') wordt afstand gedaan van strafprocesrechtelijke waarborgen. In ieder geval is afstand mogelijk van de waarborgen die de privacy beogen te beschermen (art. 8 EVRM). Het moet dan wel gaan om een 'informed consent', een weloverwogen, positief geformuleerd akkoord van iemand die vrij is zijn wil te bepalen en kan overzien wat de reikwijdte van de toestemming inhoudt.⁵⁵ Van die toestemming moet blijken. Zwijgen en toelaten dat de politie binnentreedt, is niet toereikend. Als geen bewoner aanwezig is of als deze wegens bijvoorbeeld taalproblemen niet begrijpt waarom de politie wil binnenkomen, is er geen toestemming en zal een machtiging noodzakelijk zijn. Toestemming onder pressie geldt niet.⁵⁶

Een andere vraag is nog wie tot het geven van toestemming bevoegd is. Nu laat zich dat doorgaans gemakkelijk beantwoorden. Dat is namelijk degene wiens huisvrede wordt beschermd. Maar ook daar liggen complicaties op de loer. De toestemming van een niet-inwonende vriendin van de verdachte heeft geen waarde.⁵⁷ Mogen bijvoorbeeld ouders de politie toestemming geven tot het binnentreden en vervolgens doorzoeken van de kamer van een minderjarige? Volgens het Europees Hof heeft ook een minderjarige recht op zijn eigen privacybescherming. Aangenomen wordt dat deze vraag wordt beheerst door de proportionaliteit en de subsidariteit.⁵⁸

5. Relevante uitzonderingen?

⁵⁵ EHRM 18 juni 1971, series A, nr. 12; EHRM 25 februari 1992 (Pfeifer en Plank tegen Oostenrijk), NJ 1994, 117, m.nt. EJD; HR 22 januari 1999, NJ 1999, 715; EHRM 27 februari 1980, Series A, nr. 35 (Deweert).

⁵⁶ Bijvoorbeeld: Hof Amsterdam 20 juli 2009, NJFS 2009, 197.

⁵⁷ HR 7 november 2006, NJ 2007, 65, m.nt. Reijntjes.

⁵⁸ Hof Amsterdam 20 mei 2009, NJFS 2009, 19.

De Algemene wet op het binnentreden kent een aantal uitzonderingen op de formaliteiten. Dergelijke uitzonderingen zijn noodzakelijk bij opsporingsacties die veiligheidsrisico's inhouden, of alleen effectief zijn indien de verdachte ermee wordt overvallen. Artikel 1 lid 2 Awbi bepaalt mede daarom dat een aantal formaliteiten achterwege mogen blijven, bij, naar redelijke verwachting, ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen, en, naar redelijke verwachting, schade voor de strafvordering. Een machtiging tot binnentreden bij strafvorderlijk optreden blijft echter noodzakelijk.

Nu zijn er –naast strafvordering- ook (andere) noodsituaties denkbaar. Als een woning in brand staat, behoeft de brandweer natuurlijk niet eerst een machtiging tot binnentreden te regelen. Artikel 2 lid 3 Awbi ontheft van de eis tot machtiging indien ter voorkoming of bestrijding van ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen, terstond een woning moet worden binnentreden.⁵⁹ In die gevallen is wel nodig dat in redelijkheid aanwijzingen zijn dat van een ernstig en onmiddellijk gevaar sprake is en of het binnentreden voldoet aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

6. Doorzoeking GSM en computer minderjarige

Hoewel de onderzoeksvraag zich toespitst op de doorzoeking van woningen, wordt hier nog kort stilgestaan bij de mogelijkheid om een doorzoeking te doen in een mobiele telefoon van een minderjarige en/of diens computer. In wezen geldt daarvoor hetzelfde als eerder is opgemerkt ten aanzien van de woning (en de kamer van een minderjarige). De toestemming van de moeder legitimeert onder de omstandigheden van verdenking van een misdrijf de doorzoeking van GSM en computer van de minderjarige.

7. Betreden woningen van derden

Een volgende vraag is of het voor de politie strafvorderlijk was toegestaan om zonder toestemming woningen te betreden van 'alle buurmannen in het hele hofje'? Op grond van hetgeen hiervoor in de punten 4 en 5 is beschreven geldt dat, indien geen toestemming wordt verleend of indien ervan mag worden uitgegaan dat die toestemming niet zal worden verleend, de binnentredende politieagenten over een voor de concrete (dat wil zeggen voor maximaal vier) woning(en) uitgeschreven machtiging tot binnentreden dienen te beschikken. Zo een machtiging mag alleen worden verleend aan degene die wettelijk de bevoegdheid tot betreding heeft. De politie heeft die betredingsbevoegdheid. Ter aanhouding van een verdachte legitimeert artikel 55a Sv (betreden en doorzoeken). Die bepaling eist wel een machtiging van de officier van justitie (die dan tevens geldt als machtiging tot binnentreden), maar die mag bij dringende noodzakelijkheid worden vervangen door een onverwijld melding aan de officier van justitie.

Op zoek naar het slachtoffer legitimeert artikel 2 lid 3 Awbl, omdat op het moment van binnentreden in objectieve zin van een noodsituatie sprake is geweest. Er was immers een groot veiligheidsbelang, namelijk de vrees voor het onmiddellijke (levens)gevaar van het slachtoffer. Omdat niet uit te sluiten viel dat slachtoffer en verdachte zich in één woning zouden kunnen bevinden, is van belang dat voor de betreding ex artikel 55a Sv ook een strafvorderlijke grond aanwezig is. De grond tot betreden is (naast heterdaad) een verdenking van het misdrijf van artikel 279 Sr (onttrekking minderjarige) of artikel 282 Sr (vrijheidsberoving). Mag nu worden geconcludeerd dat in de onderhavige zaak van een redelijk vermoeden sprake was? Ik meen van wel. De argumenten zijn als volgt.

⁵⁹ Voorts dient erop te worden gewezen dat bij binnentreden van woningen voor andere dan strafvorderlijke doeleinden, de machtiging tot binnentreden dient te worden afgegeven door de burgemeester.

Vastgesteld is dat het om een vermissing van een 12-jarig meisje ging, waarvoor op dat moment in redelijkheid geen alternatieve verklaring kon worden gegeven (niet door de moeder, niet door de verballsanten), anders dan dat deze vermissing verontrustend is genoemd en mitsdien met een strafbaar feit rekening moest worden gehouden. Voorts was beschikbaar de informatie van de 'buurman met een kat'. Ik acht deze feiten (gecombineerd) voldoende om van een vermoeden te mogen spreken tegen de n.n.-verdachte ('de buurman met de kat'), welk vermoeden in dit geval ook redelijk is te noemen. Dit leidt tot de tussenconclusie dat de politie de woningen van derden mocht betreden op zoek naar het slachtoffer en/of op zoek naar een verdachte.⁶⁰

Wel moet nog aandacht zijn voor de aan te leggen toets van proportionaliteit en subsidiariteit. Het betreden van woningen door de politie wordt gezien als een zeer ingrijpend dwangmiddel en mag (hoe ernstig de situatie ook was) niet leiden tot het binnentreden van een willekeurig groot aantal woningen. Dit brengt mee dat het aantal te betreden woning in het kader van strafvordering beperkt zal moeten worden. Ik laat me echter leiden door de primaire wens van de politie om het slachtoffer te vinden (via het bepaalde in artikel 2 lid 3 Awbi), wat ten aanzien van de beoordeling van de proportionaliteit en de subsidiariteit gemakkelijker ligt. Kort samengevat: artikel 2 lid 2 Awbi staat 'sneller' binnentreden toe en daarbij mag van een iets groter aantal woningen worden uitgegaan dan bij toepassing van de bevoegdheid van artikel 55a Sv.

Om de 'benedengrens' aan te geven is het verstandig om van het strafvorderlijk binnentreden uit te gaan. Daarbij gaat het om een beoordeling van de telefonische uitspraak van het slachtoffer, namelijk dat ze moest ophangen omdat een buurman met een kat voor de deur stond. Naar algemeen taalgebruik verstaat men onder 'buurman' de man wonende in de aangrenzende woning of die vlak in de buurt woont. De uitleg in de verschillende woordenboeken illustreert dat het begrip 'buurman' in de spreektaal is opgerekt, en bijvoorbeeld ook gangbaar is (geworden) om een 'overbuurman' of 'achterbuurman' aan te duiden of de 'buurman van enkele huizen verderop'. De politie mocht dus uitgaan van een ruimer begrip buurman dan alleen de mannelijke bewoners van de direct aangrenzende huizen. Het slachtoffer sprak niet over een 'buurtgenoot' of 'iemand uit de buurt'. Deze laatste termen worden weer gebezigd om een grotere groep mensen aan te duiden. Dit geeft een zekere begrenzing aan het gevaar een te uitgebreid aantal woningen binnen te treden. De term 'buurman' met de toevoeging 'met een kat' komt voldoende concreet over om de kring van verdachten (namelijk niet alle mannelijke inwoners van de betreffende wijk) aanvaardbaar te beperken. Bovendien had de politie natuurlijk zelf ook een begrenzing aan een zo exact mogelijke bepaling (casu quo een reductie) van het aantal te betreden woningen kunnen aanbrengen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door in kaart te brengen van welke 'buurmannen' kattenbezit bekend is, of door (na de cautie) iedere buurman in de deuropening als eerste te bevragen over mogelijk kattenbezit. Zo redenerend, is verdedigbaar dat het strafvorderlijke binnentreden in ieder geval toelaatbaar was geweest bij de 'buurmannen' die a) naar spraakgebruik als 'buurman' mochten gelden, en b) de overigen die in de buurt woonden en in redelijkheid met het bezit van een kat mochten worden geassocieerd.

Conclusie

In dit geval is er geen enkel argument tegen het betreden door de politie van de woning van het slachtoffer. Er is toestemming verleend door de moeder. Betreden impliceert zoekend rondkijken. Maar, ook zonder aanwezigheid van een rechter-commissaris, mag de woning met toestemming van de moeder worden doorzocht. In dit geval acht ik ook een doorzoeking van de kamer van het

⁶⁰ Strikt genomen zou nog een variant kunnen zijn om de 'buurman met kat' vooreerst als getuige te duiden. Sedert het Plet Geus-arrest mag door de politie, teneinde de getuige staande te houden, opsporing naar die getuige plaatsvinden.

slachtoffer mogelijk, inclusief van haar GSM en/of een eventuele aanwezige computer, mits ook weer met toestemming. Het recht op privacybescherming van de minderjarige wijkt hier buiten twijfel voor het grotere belang van de strafvordering bij het vermoeden van een (ernstig) misdrijf waarbij de minderjarige zelf het slachtoffer is.

In woningen van derden heeft de politie in beginsel geen strafvorderlijke bevoegdheid tot betreden (en uiteraard niet tot doorzoeken), behoudens weer de situatie van toestemming van de bewoner. De woning die de politie wel mag betreden (en mag doorzoeken), is de woning waarin een verdachte zich bevindt (dan is sprake van doorzoeken ter aanhouding, art. 55a Sv) en/of de woning waarin zich het slachtoffer bevindt met de aanwijzing dat het slachtoffer in ernstig en onmiddellijk gevaar is (art. 2 lid 2 Awbi). In het eerste geval (doorzoeking ter aanhouding) heeft de politie geen machtiging tot binnentreden nodig, want die wordt in spoedeisende gevallen vervangen door een achteraf verleende machtiging van de officier van justitie. In het tweede geval, is sprake van hulpverlening en vervalt de machtigingsplicht via artikel 2 lid 3 Awbi.

Ten aanzien van (overige) woningen van derden (woningen waarvan niet aanstonds een redelijk vermoeden bestaat dat de verdachte zich daarin bevindt) mag op grond van de telefonische uitlating van het slachtoffer over 'buurmannen met een kat' zonder toestemming worden betreden, in gevallen waarin naar algemeen taalgebruik van een 'buurman' sprake is, of indien het minder duidelijk om een 'buurman' gaat, wanneer een associatie met de kat te maken valt. Dan is in beginsel voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Derde onderzoeksvraag

Welke middelen, waaronder bijvoorbeeld een speurhond, mogen in dit verband worden ingezet?

Beantwoording derde onderzoeksvraag

1. Prealabel

Een groot deel van de vraag naar de toelaatbaarheid van (opsporings)middelen kwam bij de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag aan de orde. Uit oogpunt van leesbaarheid wordt dat hier niet herhaald. Wel zal de beantwoording specifiek ingaan op de vraag naar de toelaatbaarheid van de inzet van een speurhond.

2. Inzet speurhond

Zoals hiervoor al werd opgemerkt, ontbreekt een wettelijke regeling voor de inzet van speurhonden. Uit de Regeling politiehonden blijkt dat een voor die taak gecertificeerde politiespeurhond menselijke geur voor politiedienst mag worden ingezet voor een speurtaak of geuridentificatie.⁶¹ Noch uit de regeling, noch uit de toelichting op de regeling wordt verduidelijkt wat de speurtaak inhoudt, behalve dat het om speuren in de ruimste zin des woords gaat.⁶² De term 'politiedienst' is door de regelgever gebruikt in de betekenis van het taakstellende artikel 2 van de Politiewet 1993 (in verbinding met artikel 49 Politiewet 1993).

Voor strafvordering is de speurhond eigenlijk in hoofdzaak van belang bij het uitvoeren van de geuridentificatieproef. In het kader van de inzet van politiehonden bij opsporingsactiviteiten volstaat hetgeen hiervoor is opgemerkt, namelijk dat de inzet is toegelaten, omdat daarmee geen grondrechten van burgers worden geschonden.

Van een onderzoek in de rechtspraak is afgezien, omdat deze jurisprudentie 'vervuild' is door de grote hoeveelheid zaken (inclusief de herzieningszaken bij de Hoge Raad) over het bewijs van de uitkomsten van onregelmatig totstandgekomen geuridentificatieproeven.

Conclusie

De inzet van een (gecertificeerde) politiehond menselijke geur met een daartoe opgeleide politiehondengeleider, is bij vermissing juridisch toelaatbaar. De vraag of een speurhond daadwerkelijk wordt ingezet is afhankelijk van door de politie te beoordelen doelmatigheidsaspecten.

⁶¹ Regeling politiehonden, Stcrt. 2006, nr. 72, laatstelijk gewijzigd Stcrt. 2008, 170.

⁶² Ondermeer blijkend uit de informatie van de Dienst Operationele Samenwerking (DOS) van het KLPD, waarin de Dienst Levende Have is opgegaan.

Geraadpleegde literatuur:

- Enquêtecommissie opsporingsmethoden (Commissie Van Traa), Inzake opsporing, Den Haag 1996.
- Aanwijzing Opsporingsbevoegdheden (2004A011), Stcrt. 2009, 18014.
- Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2004A0010), Stcrt. 2004, 221.
- Aanwijzing Opsporingsberichtgeving (2009A0004), Stcrt. 2009, 51.
- Regeling politiehonden, Stcrt. 2006, nr. 72, laatstelijk gewijzigd Stcrt. 2008, 170.
- Regeling bijzondere opsporingsgelden, Stcrt. 2006, 39.
- Handboek vermiste personen (Werkgroep vermiste personen, ministerie van Justitie), Den Haag 2002.
- C.P. Aler, De politiebevoegdheid bij opsporing en controle, Zwolle 1982.
- Y.G.M. Baaljens-van Geloven, J.B.H.M. Simmelink, Normering van de opsporing, in: derde interim-rapport onderzoeksproject Strafvordering 2001, Deventer 2002.
- M. Barels, Aantekeningen bij art. 132a Sv, in: C.P.M. Cleiren en J.F. Nijboer, Tekst & Commentaar Strafvordering, Deventer 2001.
- C.J. van Bavel en R.P.G.L.M. Verbunt, Onderzoek in de proactieve fase, in: J. Boksem e.a. (red.), Handboek strafzaken (losbl.), hoofdstuk 4, Vroegsporing.
- Beijer e.a., De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden, eindevaluatie, Den Haag 2004.
- J.L.M. Boek, Bijzondere opsporingsmethoden na Van Traa, DD 1997, p. 522 e.v.
- M.J. Borgers, Binnentreden, zoekend rondkijken en doorzoeken, DD 2004, p. 540 e.v.
- Y. Buruma, A.K. Koekkoek, L.C.M. Meijers, Opsporen in de rechtsstaat, Deventer 1996.
- Y. Buruma, Buitengewone opsporingsmethoden, Deventer 2001.
- Y. Buruma en E.R. Muller, Na de enquête: de bijzondere opsporingsbevoegdheden, NJB 1997, p. 527 e.v.
- Y. Buruma, Bijzondere opsporingsbevoegdheden, 12,5 jaar na Van Traa, DD 2009, p. 58 e.v.
- Y. Buruma, Onprofessioneel politieoptreden, DD 2008, p. 87 e.v.
- G.J.M. Corstens, Het Nederlands strafprocesrecht, Deventer 2009.
- P.M. Frielink, Infiltratie in het strafrecht, Arnhem 1990.
- P.M. Frielink en J. Wortel, Ongebruikelijke opsporingsmethoden, in: J.P. Balkema e.a. (red.), Dynamisch strafrecht, p. 121 e.v.
- G. Knigge, Van opsporing en strafvordering, DD 1990, p. 195 e.v.
- M. Krommendijk, J. Terpstra en P.H. van Kempen, De Wet Bob, titels IVa en V in de praktijk, Den Haag 2009.
- P.A.M. Mevis, Binnen zonder kloppen, Arnhem 1989.
- P.A.M. Mevis en T. Blom, Aantekeningen bij art. 126gg Sv, in: C.P.M. Cleiren en J.F. Nijboer, Tekst & Commentaar Strafvordering, Deventer 2001.
- J. Naeye, Het politieleel vooronderzoek in strafzaken, over sturing en toetsing van de proactieve opsporing, Arnhem 1995.
- J.M. Reintjes, Het begrip opsporing, DD 1997, p. 213 e.v.
- H.J.B. Sackers, Binnentreden op basis van artikel 149a Gemeentewet, Gst. 7028 (1996), p. 157 e.v.
- H.J.B. Sackers en Y. Buruma, Kroniek van het strafrecht, 2009, Deventer 2010.
- P.J.P. Tak, De normering van opsporingsmethoden in buitenlandse rechtstelsels, Den Haag, 1996.

Bijlage 8: Afkortingen

AEF	Andersson, Eiffers en Felix
BVH	Basisvoorziening Handhaving
DREO	Divisie Recherche-expertise en Ondersteuning
GMC	Gemeenschappelijke Meldcentrale
GSM	Global System for Mobile Communication
ICC	Informatie- en Coördinatiecentrum
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KOV	Kwaliteitsdocument Opsporing en Vervolg
LPD	Leider Plaats Delict
NSIS	Nationaal Schengen Informatiesysteem
OM	Openbaar Ministerie
PD	Plaats Delict
PSC	Politie Service Centrum
SMS	Short Message Service
TGO	Team Grootschalige Opsporing
UFO	Unit Forensische Opsporing
VKL	Vaste Kern Leidinggevend
ZHZ	Zuid-Holland-Zuid

